Ազգ
Azg armenian daily

Դեկտեմբեր 29
Չորեքշաբթի
1993

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիւ 250 (501)
գինը՝ 25 ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Համառօտ

75 լրագրող է զոհվել 1993 թ.

Լրագրողների միջազգային համադաշնակցության տարեվերջի տվյալներով, 1993 թ. աշխարհի տարբեր մասերում իրենց մասնագիտությունը կիրառելիս զոհվել են 75 լրագրողներ: Նրանցից 30-ը սպանվել է Բոսնիայում, որը համարվում է լրագրողական գործի համար ամենավտանգավոր վայրն աշխարհում: 2-րդը Վրաստանն է, որտեղ զոհվել է 18 լրագրող: Այնուհետեւ գալիս են Թուրքիան, Ալժիրը եւ Սոմալին:

900 հոգի դուրս բերվեց Սարաեւոյից

Շուրջ 1 տարի տեւած բանակցություններից հետո երեկ 8 ավտոբուսներ պաշարված Սարաեւոյից դեպի տարբեր ուղղությամբ փոխադրեցին մոտ 800 բնակիչների: Նրանց մեծ մասը տարվեց Սերբերենիցա, մի մասը՝ Խորվաթիա, իսկ 100 հոգի՝ Սերբիա: Առատորեն տեղացող ձյան տակ տեղի ունեցած գործողությունը հնարավոր դարձավ սերբերի կազմակերպմամբ եւ ՄԱԿ-ի հովանավորությամբ: ■

Պաշտոնական

ԼՂՀ ԱԳՆ հայտարարությունը

Դեկտեմբերի 28-ին ԼՂՀ արտգործնախարարությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որտեղ ասվում է. «Վերջին տասն օրվա ընթացքում ադրբեջանական զինված կազմավորումները տասնյակ միավոր զրահատեխնիկայի աջակցությամբ անընդհատ գրոհում են ԼՂՀ պաշտպանական բանակի դիրքերի վրա ռազմաճակատի ամբողջ երկայնքով: Նրանց կողմից բռնազավթված է Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղը, մի շարք իշխող բարձունքներ Ղարաբաղի հարավում եւ հյուսիս-արեւելքում: Լեռնային Ղարաբաղի զինված ուժերը ծանր մարտեր են վարում Ասկերանի, Մարտունու եւ Հադրութի ուղղություններով: Վերսկսվել են Ադրբեջանի օդուժի ինքնաթիռների մարտական թռիչքները, ենթադրվում է, որ ցամաքային ուժերի գործողությունները կուղեկցվեն ինչպես ԼՂՀ պաշտպանության դիրքերի, այնպես էլ Ղարաբաղի խաղաղ բնակավայրերի օդային ռմբակոծումներով: Բոլոր նախանշանները վկայում են, որ Ադրբեջանը իրականացնում է վաղօրոք ծրագրված լայնածավալ հարձակում: Կանխատեսելով իրադարձությունների նման ընթացքը, ԼՂՀ ղեկավարությունը համաշխարհային ընկերակցության ուշադրությունը բազմիցս հրավիրել է պաշտոնական Բաքվի երկերեսանիության վրա, որը հակամարտության խաղաղ կարգավորման ընթացքն օգտագործում է ռազմական նոր գործողություններ նախապատրաստելու համար: Ադրբեջանի գործողությունները սպառնալիքի տակ են դնում ցանկացած խաղաղարար նախաձեռնություն: Խաղաղ բանակցությունների անարդյունավետությունը, որոնք պարբերաբար ձախողվում են Բաքվի իշխանությունների մեղքով, բացասաբար են անդրադառնում միջազգային կազմակերպությունների հեղինակության եւ միջնորդ երկրների վրա ու վիժեցնում կոնֆլիկտի խաղաղ կարգավորման բոլոր փորձերը:

Ադրբեջանական ագրեսիան կարող է հանգեցնել մարտական գործողությունների ծավալների անվերահսկելի ընդլայնման: Եթե չկանգնեցվի շրջանում ռազմական գործողությունների սաստկացումը, ԼՂՀ ղեկավարությունն իրեն իրավունք է վերապահում համարժեք միջոցներ ձեռնարկել Լեռնային Ղարաբաղի խաղաղ բնակչության անվտանգությունն ապահովելու ուղղությամբ»:

«Ազգ»

Սահմանադրական խորհրդի հերթական նիստ: Դեկտեմբերի 18-ին ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության գրասենյակում տեղի ունեցավ Սահմանադրական խորհրդի հերթական նիստը, որը վարում էր կուսակցության Հանրապետական վարչության փոխատենապետ Կարեն Կոստանդյանը: Նիստում աշխատանքային խմբի կողմից ներկայացվեց տեղեկանք Սահմանադրության տարբերակում տեղական ինքնակառավարման գլխի մեջ նախատեսվող փոփոխությունների վերաբերյալ: Որոշվեց սահմանադրության տարբերակում տեղական ինքնակառավարման գլխի վերաբերյալ փոփոխությունների քննարկումներ անցկացնել վեց կուսակցությունների ղեկավար մարմինների նիստերում եւ մինչեւ ս. թ. դեկտեմբերի 30-ն այն հաստատված վերադարձնել աշխատանքային խմբին: Նիստի ընթացքին տեղեկություն տրվեց Երեւան ժամանած սահմանադրական իրավունքի փորձագետ տիկին Դեֆիսի հետ Հայաստանում Մ. Նահանգների դեսպանատանը կայացած հանդիպման մասին: ■

Մատաղիս

ՂԱՐԱԲԱՂՅԱՆ ՈՒԺԵՐԸ ՍՏԻՊՎԱԾ ԹՈՂԵԼ ԵՆ ՄԱՏԱՂԻՍԸ

Ադրբեջանցիները գնդակահարեցին սեփական մեկ գումարտակ

Լեռնային Ղարաբաղի ռազմաճակատներում իրադրությունը մնում է ծայրաստիճան լարված: Ստեփանակերտից մեր թղթակից Վահրամ Աղաջանյանը հաղորդում է, որ ինչպես նախորդ օրերին, ադրբեջանական բանակի ստորաբաժանումները շարունակում են անընդհատ գրոհել ղարաբաղյան ուժերի դիրքերը ռազմաճակատի արեւելյան եւ հյուսիսային հատվածներում: ԼՂՀ պաշտպանության բանակի հրամանատարի տեղակալ, փոխգնդապետ Մուրադ Պետրոսյանը տեղեկացրել է, որ դեկտեմբերի 28-ի առավոտյան, գիշերային կարճատեւ ընդմիջումից հետո ադրբեջանական զորքերը ուժգին հրետանային նախապատրաստությունից հետո տասնյակ զրահամեքենաների ուղեկցությամբ կրկին անցել են հարձակման Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղի եւ Աղդամի ուղղություններով: Չնայած կենդանի ուժի մեծ կորուստների եւ Լեռնային Ղարաբաղի զինված ուժերի կատաղի դիմադրությանը, հակառակորդը փորձել է ճնշել ղարաբաղյան ուժերի պաշտպանական գիծը նեղված շրջաններում:

Դեկտեմբերի 28-ի ժամը 12-ի դրությամբ ԼՂՀ Արեւելքում եւ հյուսիսում ծանր մարտեր էին ընթանում փոփոխական հաջողություններով: Թշնամուն հաջողվել է գրավել Մարտակերտի եւ Աղդամի շրջաններում մի շարք կարեւոր բարձունքներ: Ավելի ուշ տեղեկացանք, որ ծանր մարտերից հետո ղարաբաղյան կազմավորումները ստիպված թողել են Մատաղիս գյուղը: Կորուստների մասին տվյալները ճշտվում են: Միաժամանակ մարտերը շարունակվում էին արեւելյան ռազմաճակատում, որտեղ ադրբեջանական զորքերին հաջողվել է գրավել մի քանի բարձունք: Ժամը 17-ի դրությամբ ծանր մարտերը շարունակվում էին: Ռադիոհետախուզության տվյալներով, ադրբեջանական զորքերի առաջխաղացման պատճառը հանդիսանում են հարձակվողների առաջին գծի հետեւում գտնվող խափանիչ ջոկատները, որոնք գնդակահարում են նահանջելու փորձ կատարող սեփական զինվորներին:

Նույն տվյալների համաձայն, ադրբեջանական բանակի շարքերում մարտերին ակտիվորեն մասնակցում են օտարերկրյա վարձկաններ, մասնավորապես աֆղան մոջահեդներ:

Միեւնույն ժամանակ, ԼՂՀ ռազմական հետախուզության տվյալներով, դեկտեմբերի 28-ին, մոտ ժամը 14.30-ին առավել թեժ մարտեր էին ընթանում Աղդամի շրջանի Մարգիլի բնակավայրի մերձակայքում, որտեղ թալիշներով համալրված մեկ հետեւակային գումարտակ որոշ հաջողություններից հետո ստիպված նահանջել է ղարաբաղյան ուժերի հակահարձակողական գործողությունների տակ: Նշված գումարտակը նահանջելիս հայտնվել է ադրբեջանական խափանիչ ջոկատների կրակի տակ, որոնք, ինչպես հայտնի է, ստեղծված են նահանջը կանխելու համար: Պատժիչ ջոկատների եւ նահանջողների միջեւ արյունոտ բախում է տեղի ունեցել, որի ընթացքում գումարտակը գրեթե լիովին ոչնչացվել է:

Ռուսների ներկայությունը ադրբեջանական բանակում վնասում է նրա իսկ միջնորդական առաքելությանը

ԳԽ լրատվական կենտրոնից տեղեկացրին, որ երեկ, ՀՀ ԳԽ Արցախի հարցերի հատուկ հանձնաժողովը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որում մասնավորապես ասվում է. «1993 թ. դեկտեմբերի 21-ին Ադրբեջանի Հանրապետության բանակը հերթական անգամ խախտելով Ռուսաստանի միջնորդությամբ հաստատված հրադադարը, լայնածավալ հարձակում է սկսել ԼՂՀ Մարտակերտի եւ Մարտունու շրջանների ուղղությամբ: Ադրբեջանական կողմի գործելակերպը բնավ էլ նորություն չէ: Հրաժարվելով խաղաղական երկխոսությունից, նա հիմնահարցը փորձում է լուծել ռազմական ուժով: Սակայն զարմանք ու ափսոսանք է հարուցում այն փաստը, որ ադրբեջանական բանակի կազմում աֆղան մոջահեդների ու թուրք խորհրդականների եւ հրահանգիչների հետ միասին հարձակմանը մասնակցում են նաեւ ռուսաստանցի զինվորական մասնագետներ: Ադրբեջանական գործակալները անարգել կերպով Ռուսաստանի տարածքում հավաքագրում են Ռուսաստանի հարյուրավոր քաղաքացիների, որոնք ադրբեջանական բանակի կազմում անմիջապես հայտնվում են ռազմաճակատում: Հանձնաժողովը Ռուսաստանի իշխանությունների ուշադրությունն է հրավիրում այդ փաստի վրա եւ ակնկալում համապատասխան քայլեր նրանց կողմից, քանզի Ռուսաստանի քաղաքացիների մասնակցությունը ղարաբաղյան կոնֆլիկտին աննպաստ է անդրադառնում Ռուսաստանի հեղինակության վրա եւ անհարիր է նրա միջազգային, այդ թվում ԱՊՀ երկրներում ընդունած պարտավորություններին եւ կարող է լուրջ վնաս հասցնել նրա խաղաղարար առաքելությանը»:

«Ազգ»

[illegible]

Կորեաները ուղիներ են փնտրում

Հարավային Կորեայի եւ ԿԺԴՀ-ի ղեկավարությունները հայտարարել են, որ մտադիր են թերակղզու ճգնաժամի կարգավորման խաղաղ ուղիներ գտնել, դրա համար այժմ գոյություն ունեն 3 փոխկապակցված հնարավորություն՝ ԿԺԴՀ-ի եւ ԱՄՆ-ի, ինչպես նաեւ ԿԺԴՀ-ի եւ ՄԱԳԱՏԷ-ի միջեւ բանակցությունները եւ հարավի եւ հյուսիսի միջեւ ուղիղ երկխոսությունը: Այս մասին չինացի եւ օտարերկրյա լրագրողներին տրված ասուլիսում, որ տեղի ունեցավ Պեկինի «Հիլթոն» հյուրանոցում, հայտարարեց ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալին:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Աֆղանստան

Հեքմաթիարը եւ Մասուդը դադարեցնում են մարտերը

Քաբուլի ռադիոն հաղորդեց, որ դեկտեմբերի 27-ի առավոտյան ուժի մեջ է մտել Գյուլբեդդին Հեքմաթիարի եւ Ահմադ Շահ Մասուդի զինված խմբավորումների միջեւ կրակը դադարեցնելու համաձայնագիրը: Դա վերջին շաբաթների ընթացքում այդ կարգի արդեն երրորդ համաձայնությունն է: Վարչապետ Հեքմաթիարի եւ պաշտպանության նախկին նախարար, նախագահ Ռաբբանիի աջակցությունը վայելող Մասուդի ջոկատներն արդեն երկու ամիս պատերազմում են Թագաբի հովտի շրջանում, Քաբուլից մոտ 70 կմ հյուսիս-արեւելք: Օդուժի եւ զրահատեխնիկայի կիրառությամբ դաժան մարտեր են մղվում Սոլորի Նաղլու հիդրոէլեկտրակայանի համար, որն էլեկտրականություն է մատակարարում Քաբուլին: Փակ է Ջելալաբադ–Քաբուլ ճանապարհը, որով առաջին անհրաժեշտության բեռներ են բերվում Պակիստանից Քաբուլ:

Աֆղանստանում՝ խորհրդային 292 գերի զինծառայող:

Աֆղանստանում մոջահեդների դեմ մարտնչած նախկին 40-րդ բանակի 292 զինծառայողներ մինչեւ օրս գերի են պահվում: Նրանցից 140-ը Ռուսաստանի քաղաքացիներ են: Այդ մասին ՌԻԱ-ին հայտարարեց ինտերնացիոնալիստ ռազմիկների գործերի կոմիտեի ռազմագերիների որոնման եւ ազատման բաժնի պետ Լեոնիդ Բիրյուկովը: Բավական ստույգ կերպով պարզված է 20 նախկին խորհրդային զինծառայողների գտնվելու վայրը: Ենթադրվում է, թե ռազմագերիների մի մասը գտնվում է Պակիստանում: «Այս տարի գերությունից հաջողվել է ազատել Վիկտոր Նազարովին եւ Լեոնիդ Վիլկովին, ասաց Լեոնիդ Բիրյուկովը: Ռազմագերիների հարցի վերջնական լուծումը ձգձգվում է աֆղանական կողմի մեղքով: 1989 թ. Աֆղանստանից 40-րդ բանակի դուրսբերումից հետո գերությունից ազատվել է ընդամենը 15 մարդ»:

Սնարֆ

«Կրոնական» 2-րդ ռումբը Ֆիլիպիններում: Կիրակի օրը հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցում պայթած ռումբից հետո, որը խլել էր 6 հոգու կյանք, երեկ 2-րդ ռումբը պայթեց Ֆիլիպիններում, դարձյալ կաթոլիկ եկեղեցում: Կան զոհեր, որոնց թիվը ճշտվում է: ■

Աշխարհ

PKK-ն սպառնում է զբոսաշրջիկներին

Քուրդիստանի բանվորական կուսակցության ներկայացուցիչներից մեկը Գերմանիայից զգուշացրեց արեւմտյան զբոսաշրջիկներին Թուրքիա այցելելուց, հայտարարելով, թե նրանց կյանքը երաշխավորված չի լինի այդ երկրում: Ըստ PKK-ի ներկայացուցչի, այդ զբոսաշրջիկների բերած եկամուտների շնորհիվ է, որ Թուրքիան իրականացնում է հակաքրդական պետական ահաբեկչությունները: Նախորդ օրը Թուրքիայի Հաքյարի մարզում թուրքական ոստիկանությունն ու բանակը սպանել էին 21 քուրդ մարտիկների եւ ձերբակալել 24 հոգու, հակաթուրքական գործողություն կատարելու ամբաստանությամբ:

Ձերբակալություն մասոնա-մաֆիական շրջանակներում

Իտալիայում շարունակվում է պայքարը մաֆիոզ շրջանակների դեմ: Երեկ Սիցիլիայում ձերբակալվեց 10 հոգի՝ նման գործունեության ամբաստանությամբ: Նորությունը սակայն այն էր, որ ձերբակալվածների մեջ են նաեւ տեղի մասոնական օթյակի մի շարք ղեկավարներ, ինչպես նաեւ Քրիստոնեա-դեմոկրատական կուսակցության պատասխանատուներ:

Արյունոտ ահաբեկչություն Կահիրեում

Կիրակի օրը եգիպտոսի մայրաքաղաքում կատարվեց հերթական հանրային ահաբեկչությունը: Առավոտյան Կահիրեի Օմար Բեն ալ Աղաս հրապարակի քրիստոնեական եկեղեցու մոտ հզոր պայթյուն տեղի ունեցավ: Այդ պահին եկեղեցու մոտ էր զբոսաշրջիկներով լի մի ավստրիական ավտոբուս: Նրանք նշում էին Սուրբ Ծննդյան ու Նոր տարին: Պայթյունից հետո ավտոբուսի վրա անկանոն կրակ բացվեց: Ինը ավստրիացիներ վիրավորվեցին: Ըստ նախնական տվյալների հարձակվողները մի իսլամական կազմակերպության զինյալներից են: Գնդակահարվեցին նաեւ այն անցորդները, որոնք փորձել էին բռնել ահաբեկիչներին: Վերջիններս փախել են, իսկ ութ կահիրեցի՝ վիրավորվել:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Քլինթոն ամուսինները ամենաժողովրդական ամերիկացիներն են

Ինչպես ցույց տվեց «Յու Էս Էյ թուդեյ» թերթի եւ Գելափի հաստատության անցկացրած հարցումը, ամերիկացիների մեջ ամենամեծ ժողովրդականություն են վայելում Բիլ եւ Հիլարի Քլինթոն ամուսինները: ԱՄՆ-ի ներկայիս նախագահը գլխավորում է տղամարդկանց ցանկը, ստանալով հարցման մասնակիցների 20 տոկոսի դրական պատասխանը: Նրան հաջորդում են նախկին նախագահ Ջորջ Բուշը (6 տոկոս) եւ Հռոմի պապը (4 տոկոս): Հիլարի Քլինթոնն «Ամերիկայի առաջին տիկնոջ» իր կոչումը հաստատեց հարցման մասնակիցների 22 տոկոսի հավանությամբ: 14 տոկոսը նախապատվությունը տվեց հռոմեադավան կաթոլիկ եկեղեցու միանձնուհի, խաղաղության Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր մայր Թերեզային, 8 տոկոսը՝ Մեծ Բրիտանիայի նախկին վարչապետ Մարգարետ Թետչերին, 7 տոկոսը ԱՄՆ-ի նախկին նախագահի կնոջը Բարբարա Բուշին:

Սնարֆ

digitised by A.R.A.R.@

Սողոցը մտավ անտառ, տեղը տաք էր, մնաց

Մինչ անտառի աչքերը բաց են, եւ տարբերի կացնի նման ավելի ու ավելի է կծկվում Հայաստանի կանաչապատ տարածքը, մասնագետները ահազանգում են մեծ էկոլոգիական աղետի մասին: Հայաստանի տնօրեն պրն. Ղազարյանը լրագրողների համար անտրամաբանական չէ համարում իր վրա պատասխանատվությունը անընդհատ բացակայությամբ (երեկ հայտնի է այդպես), բնապահպանության դասախոսությունն անտառահատման առիթով այս տարի հարուցված դատական գործերի տվյալները միայն զարմանք տրամադրելու հնարավորություն է տալիս, ծառ ու բույս հատելու ամենաթեժ վեճ ու կռիվ, անգամ մարդասպանություն է լինում, հատված անտառատեղերի վրա բնակավայր կառուցելու փափագ ունեցողների աչքը տաքանում, ձեռքը ճոճ է գալիս, տասանում են անտառը հսկող իրավապահները, իսկ Հայաստանի ամենատարբեր անտառներից լավագույն բնափայտն առոք-փառոք հասնում է մայրաքաղաք ու վաճառվում որպես վառելափայտ, ամենաէժանը 80-100 հազ. ռուսական ռուբլով:

Յուրաքանչյուր բնակչին Հայաստանում, մինչեւ «համազգային» ծառահատումը, միջազգային նորմերից 4-5 անգամ պակաս կանաչ տարածություն էր բաժին ընկնում: Անցյալ տարվա պաշտոնական տվյալներով, Հայաստանում հատվել է 1,5 մլն., Երեւանում 120 հազ., Բուսաբանական այգում 200 հազ. ծառ (Թաղվագյուս եղեւնիների տեսակները ու չինական մեսանեֆլոյան տեսակը, ընծայման ու վաղ հյակայի կաղամախակով անձնադաշտ «հաշվել» են այստեղ).

Մեր ժառանգած անտառային տարածքների զգալի մասի համար հայտնի էին... պատմական. Անտառի հանդեպ վերաբերմունքը, բնական, ազգային պետականության հզորության չափանիշ է: Չնայած, խորհրդային տարիներին քաղաքներն անտառակներով հագեցնելու լուրջ քաղաքականություն տարվում էր: Իհարկե, դժվար է ասել, թե ինչ տեսք կունենար խորհրդայնացված համաժողովրդական անտառը, երբ էներգետիկ ճգնաժամի պայմաններում հայտնվեր:

Ցուրտ է Հայաստանում:

Ամենամատչելի վառելիքը (տաների համար) փայտը, որովհետեւ համընդհանուր ջեռուցման հարց լուծելու համար պետությունն անունակ դուրս եկավ (ավելի զարդերը տերնանքի համար են ու խոսք խաբուսիկ՝ նման խնդիրներ լուծելու համար): Ընդհանրապես, երկրի նախագահը, որ կարող է եւ իր կյանքում երբեւէ ծառ չի կտրել, Մարգո Ղուկասյանի հոդվածում (միակ հայ լրագրողը, որ տարիներ շարունակ պայքարել է բնապահպանական խոշոր խնդիրների համար) հրապարակավ անվանվեց Լեւոն Ծառահատ:

«Տասը երեխա բա մի ծառ չարժե՞ն», ինչպես անցյալ տարի գիտնականներից մեկի հարցազրույցում: Այդ դեպքում խնդիրն անլուծելի է. մի կողմում՝ գենոֆոնդ, մյուս կողմում՝ բնություն (ջերմության այլ աղբյուրներով պահովելու փրկիչ տարբերակ առայժմ չի առաջարկվում): Սակայն բնությունը ոչնչացնելով առաջին հերթին գենոֆոնդի վրա ենք ձեռք բարձրացնում, իսկ գենոֆոնդն աչքերից անելով՝ բնության ամենակատարյալ դրսեւորումը ոչնչացնում:

Ոչ միայն: Անտառը հայերի համար մշակույթի ֆենոմեն է, մենք մեր մշակույթն ենք այսպիսով ավերում:

Եւ երբ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում վերանա վերջին անտառը եւ Կարմիր գրքում գրվեն տասնյակ ու անտառաբնակ հայոց արքաների անունները, մե՞ր անուններն ուր գրվեն:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Իրանի նախագահն ամանորյա ուղերձ է հղել ՀՀ նախագահին

ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայությունից հայտնեցին, որ դեկտեմբերի 28-ին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ընդունեց Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության գործերի հավատարմատար Ալիրեզա Մոբինիին: Նա հանձնեց Իրանի նախագահ Ալի Աքբար Հաշեմի Ռաֆսանջանիի ամանորյա ուղերձը, որից հետո տեղի ունեցավ կարճատեւ զրույց: «Ազգ»

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / 581841
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
Apple® Macintosh® համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Azg armenian daily
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010
Published in U.S.A. by AZG Publishing Co.
22122 Sherman Way, Suite 203, Canoga Park, CA 91303. Call (818) 596-0423 Fax (818)340-6819 for subscription rates.
Publisher - Հրատարակիչ
Dr. Krikor Krikorian -
Դոկտ. Գրիգոր Գրիգորեան
Executive Director - Տնօրեն
Vartan Karaoghlanian -
Վարդան Գարաօղլանեան
Production Manager -
Raffi Shoubokian
Արտադրութեան
Րաֆֆի Շուբոքեան

Երեւան

«Եռաբլուրում» 178 շիրիմ կառուցապատվել է

«Եռաբլուր» պանթեոնի շիրիմների կառուցապատման աշխատանքներն իրականացնում են «Միփան» բազմաճյուղ ֆիրման եւ «Հայմարմարգրանիտ» միավորումը, որոնք մտնում են ՀՀ պաշտպանության նախարարության կառույցի մեջ: Կառուցապատման աշխատանքներին մասնակցում է նաեւ պաշտպանության նախարարության համապատասխան ծառայությունը:

ՀՀ պաշտպանության նախարարության մամուլի կենտրոնի լրատվության բաժնի պետ Գագիկ Մարտոյանը Նոյյան տապան գործակալության թղթակցին հայտնել է, որ ներկայումս «Եռաբլուր» պանթեոնում 178 շիրիմ արդեն կառուցապատվել է, որից միայն 35-ը վերջնական տեսքի չեն բերված, մնացած 68 շիրիմների բետոնապատման աշխատանքներն արդեն ընթացքի մեջ են: Դեռեւս չի կառուցապատված 246 շիրիմ: Դրանց կառուցապատման աշխատանքները նախատեսված էր ավարտել մինչեւ ս.թ. դեկտեմբերի 10-ը, սակայն փաստելեկտրացանցի կողմից անկանոն էներգամատակարարման պատճառով աշխատանքները չի հաջողվել ավարտել նախատեսված ժամկետում:

Ընթացքի մեջ է նաեւ «Անհայտ զինվորի» եւ Արծվաբենի 12 նահատակների հուշարձան-կոթողների կառուցումը: Բացի այդ, նախատեսվում է կառուցել Անկախության զոհերի հիշատակը հավերժացնող թանգարան, որի նախագծային աշխատանքներն արդեն ավարտված են: ՆՏ

«Գորշ գայլերի» կուսակցության հիմնադիր համագումարը

«Դունյալի Բոզ Գուրդ» (Գորշ գայլեր) կուսակցության հիմնադիր համաժողովը անցկացվեց դեկտեմբերի 26-ին, Ադրբեջանի Ազգային ճակատի շտաբ-բնակարանում: Շուրջ 60 անդամներն ընտրեցին կուսակցության բարձրագույն ղեկավար մարմին: Հայտարարվեց որ «Դունյալի Բոզ Գուրդ» կուսակցության անդամ են արդեն 5 հազ. մարդ եւ նրա բաժանմունքները գործում են հանրապետության 22 շրջաններում: Կուսակցության հիմնական նպատակն է Ադրբեջանի Ազգային միասնության եւ անկախության համար պայքարը: Ինչպես հայտնեց այդ շարժման ղեկավարը՝ Ադրբեջանի նախկին ներքգործնախարար Իսքենդեր Համիդովը, անհրաժեշտ է բոլոր ուժերն ուղղել հանրապետության ղեկավարության աջակցելուն Ադրբեջանի գրավված տարածքները ազատագրելու գործին: Խոսելով իշխանությունների արտաքին քաղաքականության մասին, նա քննադատեց նախագահ Հեյդար Ալիեւի վերջին քայլերը, կապված ԱՊՀ մտնելու հետ: Համիդովի կարծիքով, ԱՊՀ խաղաղապահ ուժերի անվան տակ ռուսական զորքերի հնարավոր մուտքը կխափանի ադրբեջանցի ժողովրդի ազգային շահերին եւ կբերի երկրի անկախության լրիվ կորստի: «Այդ պատճառով էլ «Դունյալի Բոզ Գուրդը» իր հիմնական նպատակն է համարում այդ գործընթացին հակազդելը: Իսկ ռուսական զորքերը մտցնելու դեպքում, շարժման կողմնակիցները պատրաստ են լինել նրանց դեմ զինված պայքարի»: Միեւնույն ժամանակ, Համիդովը դրականորեն գնահատեց Ադրբեջանի զինված ուժերի վերջին նվաճումները եւ հաջողությունները կապեց գլխավոր շտաբի հրամանատարի պաշտոնում Նաջմեդդին Սադիխովի նշանակման հետ: Նա ընդգծեց, որ կուսակցության կողմնակիցներից ավելի քան 4 հազարն այսօր մարտնչում են ճակատում: Համաժողովի ժամանակ նշվեց, որ հակամարտության ընթացքում զոհվել է կուսակցության 2400 անդամ, որոնցից 27-ը ստացել են Ադրբեջանի ազգային հերոսի կոչում: Նիստի վերջում ընդունվեց կուսակցության կանոնադրությունը:

ՆՏ

Հայաստանը կարող է թթխմոր արտահանել

1985 թվականի փետրվարից Արմավիրում սկսել էր կառուցվել թթխմորի գործարան, որի նախագծային ու նախահաշվային աշխատանքներն սկսվել էին դեռ 1983 թվականին: Սակայն դեպքերն ու իրադարձությունները գործարանի կառուցումը երկարաձգել են մինչեւ ընթացիկ տարի: Ընդ որում, կառույցի նախահաշվային արժեքը 1991 թ. գներով կազմում է 13,6 մլն ռուբլի, այդ թվում շինմոնտաժային աշխատանքները՝ 7,82 մլն ռուբլի: Շինարարության սկզբից մինչեւ 1992 թ. հունվարի 1-ը իրացվել է 6,1 մլն ռուբլի, այդ թվում շինմոնտաժային աշխատանքներ՝ 4,63 մլն ռուբլու:

Պատկերը տարեցտարի փոխվել է, կախված տվյալ ժամանակահատվածին բնորոշ աղրանքագնային հարաբերություններից: 1992 թվականին գործող գների պայմաններում իրացվել է 70,6 մլն ռուբլի, այդ թվում շինմոնտաժային աշխատանքներ 68,5 մլն ռուբլու: Ինչ վերաբերում է այս տարվան, ապա 1993 թ. 11 ամսում գործող գների պայմաններում իրացվել է 225 մլն ռուբլի, այդ թվում շինմոնտաժային աշխատանքներ՝ 179,5 մլն ռուբլու:

Այսպիսով, շինարարության սկզբից մինչեւ 1993 թ. դեկտեմբերի 1-ը իրացվել են 301,7 մլն ռուբլու կապիտալ ներդրումներ, այդ թվում շինմոնտաժային աշխատանքներ՝ 252 մլն ռուբլու:

Օբյեկտը լրիվ ավարտելու համար անհրաժեշտ կլինի մոտավորապես եւս 150 մլն ռուբլի: Իսկ լրիվ ավարտման համար անհրաժեշտ է դեռեւս իրականացնել կարգավորման եւ հարդարման աշխատանքներ, որոնք ավարտին հասցնելուց հետո Արմավիրի թթխմորի գործարանն արդեն եկող տարվա փետրվարի առաջին տասնօրյակից սկսելու է արտադրանք տալ: Իսկ մինչ այդ, արդեն հունվարից կարգավորման զուգընթաց լաբորատոր պայմաններում սկսվելու է թթխմորի պատրաստման գործընթացը:

Երեկ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը կառավարական հանձնախմբի հետ կտրեց գործարանի մուտքի ժապավենը եւ հանրապետության արդյունաբերական օբյեկտների թիվը ավելացավ եւս մեկով, իսկ պարենի ու մթերումների նախարարությունը լուրջ համալրում ու խթան ստացավ, քանզի այսուհետ հացաթխման ամենաանհրաժեշտ բաղադրատարրերից մեկի ստացումը կախված չի լինի դրսից:

Նախատեսված է գործարանում կազմակերպել ճամլված խմորասնկերի արտադրություն տարեկան 2900 տոննա քանակությամբ: Ի դեպ, Արմավիրի թթխմորի գործարանը նախկին Խորհրդային Միության տարածքում առաջին գործարանն է, որում կազմակերպված է անթափոն արտադրություն: Թափոնաջրերի հիման վրա տարեկան կարտադրվեն 500 տոննա կերային սպիտակուցներ, որոնք իրենց սննդարարությամբ հավասար են 2500 տոննա համակցված կերի:

Սկզբնապես որպես հիմնական հումք նախատեսված են եղել Սպիտակի շաքարի գործարանի թափոնները (մելասան): Սակայն այսօրվա պայմաններից ելնելով փնտրվում են հումքի այլ աղբյուրներ: Ինչպես գործարանի տնօրեն Լեւոն Մեհրաբյանը նշեց, մելասան բերվելու է Ռուսաստանից՝ Կրասնոդարի մարզից, ինչպես նաեւ Լիպիի գործարանում եղած քանակությունից է օգտագործվելու: Բանակցություններ են վարվում նաեւ Վրաստանից հումք բերելու առթիվ: Բացի այդ, գործարանը վերցրել է 70 հեկտար հողատարածություն, որտեղ ճակնդեղ է մշակվելու, հետագայում դրանից թթխմորի հումք ստանալու համար: Այսօրվա դրությամբ, գործարանի տնօրենի խոսքերով, իրենք 15 օրվա հումք ունեն: Ամբողջ հզորությամբ աշխատելու դեպքում գործարանը օրական կարող է արտադրել մինչեւ 10 տոննա թթխմոր, տարեկան 2500 տոննա, եւ բավարարելով հանրապետությունում թթխմորի պահանջարկը, կարող է նաեւ ձեռնարկել դրա արտահանությունը: Հիշեցնենք, որ նախկինում հանրապետություն թթխմոր ներմուծվում էր Բաքվից եւ Թբիլիսիից, իսկ այժմ՝ տարբեր երկրներից: Այնպես որ, Հայաստանը թթխմոր ներմուծողից կարող է ստանձնել դրա արտահանողի դերը:

ԳԱԳԻԿ ՆԱԶԱՊԵՏՅԱՆ

Երեւանի ջէկը շարունակում է

գործել: ՀՀ էներգետիկայի նախարարության լրատվական կենտրոնից Նոյյան տապան գործակալությանը տեղեկացրել են, որ դեկտեմբերի 27-ի դրությամբ Հայաստանի գազամուղը չի գործում, սակայն Երեւանի ջէկի պահուստային մազութի պաշարները անխափան են: ՆՏ

Բաքու

Ադրբեջանում մնացել սահմանափակ էլեկտրամատակարարման

Ադրբեջանի էներգագործներն անցել են սպառողների էլեկտրամատակարարման սահմանափակ ռեժիմի: Դրա պատճառը մազութի սուր պակասն է, որով գործում է հանրապետության էլեկտրակայանների 80 տոկոսը: Օրական 21 հազար տոննա վառելիքի փոխարեն կայաններն ստանում են ընդամենը 13-14 հազար տոննա: Դրա հետ մեկտեղ, ինչպես նշեցին «Ազէրէներժի» պետական ընկերությունում, էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը սահմանափակված է հիմնականում հանրապետության ձեռնարկությունների համար, բացի պաշտպանականներից: Երեք խոշորագույն քաղաքների՝ Բաքվի, Սումգայիթի եւ Գյանջայի բնակչությանը էլեկտրաէներգիա է մատակարարվում լրիվ ծավալով:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Ադրբեջանի դեսպանատուն Չինաստանում

Դեկտեմբերի 28-ին Չինաստանի մայրաքաղաք Պեկինում տեղի է ունեցել Ադրբեջանի դիվանագիտական ներկայացուցչության բացումը եւ դեսպանի հավատարմագրերի հանձնման արարողությունը: Չինաստանում Ադրբեջանի դեսպանատունը կաշխատեն 3 աշխատակից: 1994 թ. հունվարի 5-ից 9-ը նախատեսված է Ադրբեջանի արտգործնախարար Հասան Հասանովի այցը Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետություն: ՆՏ

Թուրքմենստանն ավելացրել է գազը

Դեկտեմբերի 23-ից Թուրքմենստանն ավելացրել է Ադրբեջանին տրվող գազի չափաքանակը, օրական եւս 2 մլն. խմ, եւ այժմ այն կազմում է 11 մլն. խմ: Ադրբեջանի պետական «Ազերիգազ» ձեռնարկության առաջին փոխնախագահ Այդին Ամանովը հայտնեց, որ այս ավելացումը կապահովի Ադրբեջանի բոլոր էլեկտրակայանների կանոնավոր գործունեությունը: ՆՏ

Նոր ընտրություններ Ադրբեջանում

Ադրբեջանի որոշ պաշտոնյաների կարծիքով, ոչ ուշ, քան 1994 թ. մայիս-հունիս ամիսներին Ադրբեջանում պետք է անցկացվեն արտահերթ խորհրդարանային ընտրություններ: Սակայն խորհրդարանի նախագահ Ռասուլ Գուլիեւը դեմ է արտահայտվում երկրի բարձրագույն օրենսդիր մարմնի որեւէ արտահերթ ընտրության: ՆՏ

Կրճատվել են Ադրբեջանից ուղերթները

Ադրբեջանի պետական «Ազալ» կոնցեռնը հանրապետությունից դեպի ԱՊՀ երկրներ ավիաուղերթները [illegible] տել եւ հասցրել է նվազագույնի: Այս միջոցառումները կապված են վառելանյութի պակասի, ԱՊՀ երկրների հետ հաշվարկները փոխարկվող տարադրամի անցնելու, ինչպես նաեւ համագործակցության երկրների միջեւ միջբանկային կապերի խզման հետ: ՆՏ

Ադրբեջանը մարդու իրավունքների պաշտպան

Ադրբեջանի առողջապահության նախարարության բաժնի վարիչը եւ խորհրդարանի մեկ անդամ հրավիրվել են երեխաների իրավունքների միջազգային կոնվենցիայի ճանաչման առաջին նիստին, որը կանցկացվի Թեհրանում, 1994 թ. հունվարի 15-ից 16-ը: Երկրորդ խորհրդակցությունը նախատեսված է 1994 թ. հունվարի 22-ին, որտեղ կմասնակցեն առողջապահության նախարար Ալի Ինսանովը եւ նախարարության երկու ներկայացուցիչ: ՆՏ

digitised by A.R.A.R.@

Հարցազրույց

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՊԵՏՔ Է ԿԱՅԱՑՆԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Ամերիկացի մասնագետը կարծիք է հայտնում

ՀՀ Գերագույն խորհրդի ղեկավարության հրավերով Երեւանում էր գտնվում Սեթոն Հոլ համալսարանի (ԱՄՆ) իրավունքի պրոֆեսոր Էլիզաբեթ Դեֆիսը, որը որպես փորձագետ օգնություն էր ցույց տալիս ՀՀ ԳԽ սահմանադրական հանձնաժողովին՝ Հայաստանի նոր Հիմնական օրենքի նախապատրաստման գործում: Նոյյան Տապան գործակալության թղթակիցը հանդիպեց տիկին Դեֆիսին եւ խնդրեց պատասխանել մի շարք հարցերի:

ՆՏ – Մեզ հայտնի է, որ դուք ծանոթ եք սահմանադրական հանձնաժողովի կազմած Հայաստանի Հիմնական օրենքի նախագծին եւ Հայաստանի ինչպես ընդդիմադիր կուսակցությունների, այնպես էլ անկախ փորձագետների մշակած այլընտրանքային նախագծերին: Ձեր կարծիքով, որո՞նք են այդ նախագծերի առավելությունները կամ թերությունները:

Է. ԴԵՖԻՍ – Ես կխոսեմ միայն հարցի իրավական կողմի մասին, շրջանցելով նախագծերից յուրաքանչյուրին «ուղեկցող» քաղաքական խնդիրները: Մասնավորապես, ընդդիմության նախագծում կա «Հայ Դատի» մասին հոդված, ինչն արդեն տարածքային վեճերի որոշակի ձգտում է: Ընդ որում, հարկ է նշել, որ «Հայ Դատի» խնդիրը իրավական լուրջ հիմք ունի, բայց ես չեմ ուզում շոշափել այդ հարցը: Սա է, իմ կարծիքով, պաշտոնական փաստաթղթի եւ ընդդիմության նախագծի հիմնական քաղաքական տարբերությունը:

Սահմանադրական հանձնաժողովի նախագծում բավականաչափ հստակ գործում է իշխանությունների բաժանման սկզբունքը, մշակված են իշխանության տարբեր ճյուղերի միջեւ «զսպման եւ հակակշիռների» գործուն մեխանիզմները: Ինձ համար հաճելի անակնկալ էր նախագծում Սահմանադրական դատարանին վերաբերող մի շարք հոդվածների առկայությունը, որոնցով ապահովվում է դատական համակարգի անկախությունը: Մարդու իրավունքներին վերաբերող հոդվածները, ընդհանուր առմամբ, համապատասխանում են միջազգային իրավունքի ընդունված չափանիշներին: Սահմանադրական հանձնաժողովի նախագծում գոյատեւման արժանի մի նորություն կա. դա մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտ ստեղծելու առաջարկությունն է, որը կարող է մարդու իրավունքների խախտման վերաբերյալ գործ հարուցել Գերագույն դատարանում եւ դատական այլ մարմիններում:

Ընդդիմության նախագծում *(նկատի է առնվում ընդդիմադիր վեց կուսակցությունների կողմից ներկայացված նախագիծը.– ՆՏ)* նույնպես բավականաչափ հստակ գործում է իշխանությունների բաժանման սկզբունքը եւ մարդու իրավունքների պաշտպանման ուժեղ մեխանիզմներ են մշակված: Այս երկու նախագծերի հիմնական տարբերությունը վարչապետի եւ նախագահի ունեցած իրավունքների զգալի տարբերությունն է: Պաշտոնական փաստաթղթում մեծ լիազորություններ են տրված նախագահին, եւ Հայաստանը, փաստորեն, դառնում է նախագահական հանրապետություն: Միեւնույն ժամանակ ընդդիմության նախագծում նախագահի իրավունքները բավականին սահմանափակ են: Իմ կարծիքով, ընդդիմության նախագիծը հիմնվում է մի քանի նախագծերի վրա, եւ վատ չէր լինի, եթե ընդդիմադիր կուսակցությունների փորձագետները շարունակեին աշխատել փաստաթղթի վրա՝ այն ավելի ամբողջական դարձնելու համար:

– Եթե հնարավոր է, ճշգրտենք հետեւյալ հարցը. մասնագետների մի մասը կարծում է, որ «Հայ Դատը», իրավական լուրջ հիմք ունենալով հանդերձ, սահմանադրական նորմ չէ: Ձեր կարծիքը այս հարցի վերաբերյալ:

– Երբ Սահմանադրության հոդվածում խոսվում է «Հայ Դատի» մասին եւ նշվում է, որ միջազգային պայմանագրերն ու համաձայնագրերը կարող են չհամապատասխանել «Հայ Դատին», ապա այսօրինակ նորմը հակասում է միջազգային իրավունքին:

Իսկ երբ դուք խոսում եք «Հայ Դատի» մասին՝ նպատակ ունենալով ոգեւորել եւ համախմբել ձեր ժողովրդին, ապա դա, փաստորեն, դեկլարատիվ բնույթ է կրում եւ կարելի է այն մտցնել Հայաստանի Սահմանադրության ներածականի մեջ, սակայն այն ոչ մի կապ չպետք է ունենա պետական շինարարության հիմնական դրույթներին վերաբերող հոդվածների եւ գլուխների հետ:

– Սահմանադրական հանձնաժողովի նախագծում առաջարկվում է երկրի Հիմնական օրենքն ընդունել համաժողովրդական հանրաքվեի միջոցով, միեւնույն ժամանակ ընդդիմությունը այս ուղին համարում է ոչ ժողովրդավարական եւ առաջարկում է նոր Հիմնական օրենքը ընդունել Սահմանադիր ժողովի կողմից: Ի՞նչ եք կարծում, անհրաժե՞շտ է արդյոք անցկացնել Սահմանադիր ժողովի ընտրություններ, որպեսզի հետո այն ընդունի Հայաստանի նոր սահմանադրությունը:

– Ես կարծում եմ, որ համաժողովրդական հանրաքվեի միջոցով սահմանադրության ընդունումը ճիշտ ուղի է: Իհարկե, կարելի է Սահմանադիր ժողով հրավիրել, որն իր կարծիքը կհայտնի նոր սահմանադրության նախագծի վերաբերյալ, բայց վճռորոշը այնուհետեւ հանրաքվեի միջոցով այս նախագիծն ընդունելն է: Վերջին 10 տարվա ընթացքում բազմաթիվ երկրներում նոր սահմանադրություն ընդունելու համար հրավիրվել կամ ստեղծվել են Սահմանադիր ժողովներ (կամ կոմիտեներ), որոնք կամ մշակում էին նոր Հիմնական օրենքի նախագիծը, կամ իրենց կարծիքն էին հայտնում մասնագետների արդեն մշակած նախագծերի վերաբերյալ, բայց վերջնական որոշումն ընդունում էր երկրի ժողովուրդը հանրաքվեի ժամանակ: Եղել են դեպքեր, երբ նոր սահմանադրությունը մշակվել է հատուկ ստեղծված խորհրդարանական խմբերի (հանձնաժողովների) կողմից, սակայն վերջնական որոշումը միշտ ընդունվել է հանրաքվեի միջոցով:

– Ի՞նչ ձեւով եք մտադիր շարունակել ձեր՝ փորձագետի օգնությունը ՀՀ ԳԽ սահմանադրական հանձնաժողովին Հայաստանի նոր Հիմնական օրենքի նախագծի պատրաստման գործում:

– Անշուշտ, ես պատրաստ եմ ուժերիս ներածին չափ օգնել Հայաստանի նոր Հիմնական օրենքի նախագծի պատրաստմանը: Մասնավորապես ես պատրաստվում եմ փորձագետի իմ օգնությունը ցույց տալ ոչ միայն ՀՀ ԳԽ սահմանադրական հանձնաժողովին, այլեւ ընդդիմադիր կուսակցությունների ներկայացուցիչներին՝ այլընտրանքային նախագծի վերջնական մշակման համար: Այս նպատակով աշխատանքային հանդիպումներ եւ խորհրդակցություններ են տեղի ունեցել ՀՀ ԳԽ սահմանադրական հանձնաժողովի ընդդիմությունը ներկայացնող անդամների եւ ընդդիմադիր կուսակցությունների փորձագետների հետ:

ՆՏ

Կարծիք

Հայաստանում ճտերը ձմռանն են հաշվում

Մեր անուրախ կյանքը ճտերին տարակուսանքի մեջ է գցում, դրսում մտածում են, թե ինչ ենք դիմանում համատարած շրջափակմանը, հետն էլ կարեցածի չափ թիկունք կանգնում Ղարաբաղին, ներսում էլ թե՝ ինչպես չենք պայթում, եւ ալան-թալանի աշխարհում եւ ինչու իրար միս չենք ուտում, նախագահը ինչ բազմած էր, էնպես էլ մնում է, հետն էլ իրեն հավատարիմ մեծամեծները:

Այս բոլորը՝ ամեն եղանակի, սակայն ձմեռը յուրահատուկ դեր ունի Հայաստանում: Մեր արջերը՝ քաղաքական ու մեր թե ընդդիմություն, ոչ թե քուն են մտնում, այլ արթնանում են հենց ձմռանը: Հենց ձմեռվա մոտենալուն պես նախագահ Տեր-Պետրոսյանի քաղաքական ընդդիմախոսները սկսում են պահանջել իշխանությունների հաշվետվություններ, իրենց համար առավել ակտիվ դեր: Երեւանում սովորաբար հենց ձմռանն են ասեկոսեներ հայտնվում իշխանության մոտալուտ փոփոխման մասին, ըստ որում «Մոսկվայի ցուցումով»: Այ, տես, Ղարաբաղում բուրերը հարձակվեցին, ուրեմն ազդանշանն է: Եւ երբ տարվա վերջին հաշվետվություն ստանալու ցանկությունը կարելի է տրամաբանական համարել կամ նույնիսկ վերհիշել «զարգացած սոցիալիզմի» ժամանակները, ապա ձմռանը դերերի վերաբաշխման ձգտումն իրոք ֆենոմեն է, քանի որ, ինչպես գիտենք, բոլոր պետություններում մի տեսակ ընդունված է իշխանությունների վրա «հարձակման» անցնել հենց [illegible] շրջանում:

Սակայն, «ցավոք», Հայաստանում արդեն երեք տարի անընդմեջ զարմանք նախագահը եւ նրա քաղաքական դաշնակիցները ընդդիմության հետ «ձմեռային մարտերից» հետո սովորաբար ամրապնդում են իրենց դիրքերը, իսկ ընդդիմադիրները նահանջում նախկին բնագծեր, եւ հայկական քաղաքական «կարուսելը» կրկին սկսում է պտտվել սովորական ուղղությամբ ու ռիթմով: Այնպես, որ վերջերս պրն. Տեր-Պետրոսյանը լիակատար գոհունակություն հայտնեց Հայաստանի ընդդիմությունից:

Եվ մի բան էլ. նախագահը եւ իր համախոհները շատ անգամ են ասել, թե Հայաստանում չկա ուժեղ ընդդիմություն, որի կարիքը նաեւ իրենք են զգում: Ավաղ, այս անգամ էլ նրանք ճիշտ են դուրս գալիս: Մի ժամանակ պատրանք կար, թե նրանք թոզ են փչում հասարակության աչքերին, ուժեղ ընդդիմությունը կա, պարզապես «նրանք» այնքան «խելոք ու վեհանձն» են, որ ելնելով «ազգային-պետական» շահերից, ելնելով որ մենք «Ղարաբաղում կռիվ ենք տալիս», չեն ուզում այդ գնով քաղաքական մրցույթը խառնվել. «մենք հո վրացի չե՞նք»: Եվ ուզում ենք օրը ցերեկով դափնու ճյուղերը մեր գլխին դնել ու դժվար, շա՜տ դժվար է խոստովանել, որ այսօր Հայաստանում կայունության միակ գրավականը նախագահն ու իր թիմակիցներն են:

Ցավը դառն է, ու կուլ չի՞ գնում:

Որովհետեւ, մեր իմացածին դիմելով, ուժեղ ընդդիմություն՝ ենթադրում է նաեւ ուժեղ ընդդիմադիր մամուլ: Խոստովանենք, որ մի ժամանակ այդ մամուլը կարծես թե կար, սակայն քաղաքական ուժերը դրա հետեւից չհասան, եւ մամուլը, մենակ մնալով ու առօրյա հոգսերի տակ կքած, սկսեց ետ-ետ նայել իր տեսուներին ու դարձյալ դառնորեն համոզվել, որ այն, ինչ կար՝ իր անունն ու հոլակը, սոսկ պատրանք էր: Իր սատարները ոչ նորմալ հասարակական կարծիք էր ձեւավորում, ոչ էլ ազդում իշխանությունների վրա, քանի որ վերջիններս հեռուստատեսությամբ հակադարձում էին հարվածները, մասնավորապես անելով հայտնի օրաթերթերի թիկունքում կանգնածներին, թե՝ տեսնենք, նրանց ասածը անաչառ չէ, որովհետեւ կամ մեր արտերին են աչք դրել, կամ էլ ուզածները չեն տվել դրա համար են այդպես խոսում:

Ինչ արած, քանի կուսակցական պատկանելությունը դարձել է դեմքի, մեզ ծաղրը չեն հավատա, որովհետեւ մի անգամ էլ շուտ չես գալիս ու մեզ նայելով ասում՝ բա ե՞ս ով եմ: Ասես, բա որ ծառերը փակեն, ու ծառայել էիր, ծառայել էլ մնաս: Ու եթե մամուլը մի երկրի դեմքն է, ապա նայելով մեր թերթերին՝ մի քանի նման չենք:

Տեսնում ե՞ք, ձմեռը Հայաստանում տարօրինակ եղանակ է, մեզ մոտ ճտերը ոչ թե աշնանն են հաշվում, այլ ձմռանը:

Հ. Գ.

Երեւան

Ստուգայց հացի հարցով

ՀՀ Գերագույն խորհրդի առողջապահության եւ սոցիալական հարցերի հանձնաժողովի ու ՀՀ նախագահի աշխատակազմի հանրապետությունում հացի մատակարարման վիճակի եւ սպասարկման ծրագրի շրջանակներում դեկտեմբերի 27-ին մայրաքաղաքում շրջայց կատարեցին խորհրդարանի առողջապահության եւ սոցիալական հարցերի հանձնաժողովի նախագահ Բագրատ Սասարյանը եւ ՀՀ նախագահի խորհրդական Սամվել Գեւորգյանը: Ինչպես տեղեկացրին ՀՀ ԳԽ լրատվական կենտրոնից, ստուգայցի ընթացքում հացի վաճառքի կետերի աշխատակիցների, գնորդների հետ հանդիպումներում ու զրույցներում պարզվեցին վերջին օրերին մայրաքաղաքում հացի մատակարարման լարվածության պատճառները: Պարզվեց, որ արդարացի են բնակչության բողոքները: Ստուգայցի արդյունքները ներկայացվել են ՀՀ նախագահին, առեւտրի վերահսկողական ծառայություն եւ ՀՀ կառավարություն:

«Ազգ»

Երքաղխորհրդի գործկոմի նախագահի մոտ երեկ անցկացված խորհրդակցությունում որոշվել է, որ դեկտեմբերի 31-ին Երեւանի մետրոպոլիտենը աշխատելու է առավոտյան ժամը 7-ից մինչեւ գիշերվա ժամը 2-ը, իսկ հունվարի 1-ին առավոտյան ժամը 8-ից մինչեւ 24-ը: Այդ օրերին գազով աշխատող ավտոբուսները հիմնականում մետրոյի կայարաններից բնակչությանը կտեղափոխեն բնակելի զանգվածներ, դրանց արժեքը 25 ռուբլի է: Հարկ է առաջ քաշվել նաեւ, որ տոնական օրերին ողջ հզորությամբ աշխատեն էլեկտրատրանսպորտը, հատկապես գծերի Էրեբունի եւ Նորքի զանգվածներ: Փոքր վթարից հետո կգործի նաեւ ճոպանուղին:

«Ազգ»

Փարիզ

Ֆրանսիայի պետական գործչին՝ հայկական մրցանակ

1988 թ. ի վեր Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Ավստրիայի անդամներից պրն. Կարպիս Փափազյանի նախաձեռնությամբ հիմնված [illegible] մրցանակը, որ տրվում է անձնուրաց հայանպաստ գործունեություն ծավալած օտարազգիներին, 1993 թ. հանձնվեց Ֆրանսիայի նախկին նախարար, Ազգային ժողովի անդամ եւ Փարիզի Իսի լը Մուլինո հայաշատ արվարձանի քաղաքապետ պրն. Անդրե Սանթինիին:

Անցյալ երկուշաբթի դեկտեմբերի 20-ին, Փարիզում ՀԲԸՄ Ալեք Մանուկյան դահլիճում ՀԲԸՄ Ֆրանսիայի ընդհանուր նախագահ պրն. Լեւոն Քեբաբջյանն իր բացման խոսքում հատկապես նշելով հետ «Կարպիս Փափազյան» [illegible] մրցանակի նպատակները, հայտնեց, թե «հայոց աշխարհի հանդեպ իր ցուցաբերած օգտակար ջանքերի պատճառով, այս տարի այդ մրցանակին արժանացավ պրն. Անդրե Սանթինին»:

Իր հերթին ՀԲԸՄ Կենտրոնական վարչության անդամ, դոկտոր Էդդի Աղամյանն իր խոսքում լայն տեղ տվեց Սանթինիի ծավալած հայանպաստ գործունեությանը Ֆրանսիայի Ազգային ժողովում:

Սանթինիի օրոք է կառուցվել Իսի լը Մուլինոյում հայ առաքելական Սուրբ Մարիամ Աստվածածնի եկեղեցին, նրա օրոք է տրամադրվել 2 միլիոն ֆրանկի արժողությամբ մի հողամաս, որ տեղի հայությունը պիտի կառուցանա իր ուժերով հայկական դպրոց կառուցել: Նա Ֆրանսիայի Ազգային խորհրդի Ֆրանս-հայկական բարեկամական հանձնախմբի փոխնախագահն է (ֆրանսիական ազգային խորհրդարանում 577 պատգամավորներից 59 հոգի են ներկայումս անդամակցում այս հանձնախմբին. 29 UDF-ից, 21 RPR-ից, 4-ական սոցիալիստներից եւ կոմունիստներից եւ 1 անկախ):

Սանթինին խորհրդարանում միշտ հարց է բարձրացրել 1915 թ. հայկական ցեղասպանության ճանաչման շուրջ: Նա նաեւ անտարբեր չի եղել Ղարաբաղի տագնապի հանդեպ:

Տակավին մոտ անցյալում իր աջակցությունն է նաեւ բերել Էջմիածնի փոխված հիվանդանոցի օգնության եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի ու ֆրանսիական մշակութային նախարարության միջոցով Մատենադարանում գտնվող ազգային մասունքների պահպանման գործին:

Քչերը գիտեն նաեւ, որ Իսի լը Մուլինոյի քաղաքապետը վերջին ընտրությունների ժամանակ ընտրարշավներում իր հաղթությունը կատարելու համար հավաքվող ընդհանուր հիմնադրամից խոստացել էր 150 հազար ֆրանկ տրամադրել Հայաստանին, որը կատարեց իր ընտրվելուց հետո, գումարը փոխանցելով ֆրանսիական Կարմիր խաչին Հայաստանի համար օգտագործելու նախատեսմամբ:

«Հայաստանի պատգամն ոչ մեկին չպետք է անտարբեր թողնի: Ընդհակառակը, այն վերաբերում է ամենքիս,– պատասխան խոսքում ասաց պրն. Սանթինին:– Այդ շրջանի ցեղեր խառնակչությունների մեջ ո՞վ չի տեսնում հարեւանների լուրջ սպառնալիքները, որոնք կրկին հզորանում են խորհրդային կայսրության քայքայման շնորհիվ: Հայաստանը բախտի քմահաճույքին հանձնելը նշանակում է ոչ միայն մեկ անգամ եւս [illegible], այլեւ ուժեղացնել այն երկրներին, որոնք Թուրքիայի եւ Իրանի պես պատրաստ են վերսկսել առճակատման վաղեմի սովորույթները, շարունակ քաղաքականությունը: Ֆրանսիան անտարբեր մնալու իրավունք չունի: Նրա դիվանագիտությունը, որը, ինչպես տեսանք վերջերս, մնում է ազդեցիկ, պետք է նպաստի կովկասյան երկրների խաղաղության եւ անվտանգության հաստատմանը»:

Սանթինին խոստացավ մրցանակային 25 հազար ֆրանկը հանձնել վերջերս այրված Էջմիածնի հիվանդանոցին:

Մինչ այդ «Կարպիս Փափազյան» մրցանակը առաջին անգամ տրվել էր գերմանացի սոցիոլոգ Տեսսա Հոֆմանին, իտալացի ճարտարապետ պրոֆ. Ադրիանո Ալպագո Նովելլոյին, անգլիացի պատմաբան Քրիստոֆեր Ուոլքերին, երկու ավստրիացի մասնագետների՝ պրոֆ. Ռոզ-Մարի Իգրիլին եւ դոկտոր Էլիզաբեթ Բաուերմաններին, ապա բանաստեղծ Նիզար Խալիլին:

Այսպիսով, «Կարպիս Փափազյան» մրցանակն առաջին անգամ էր տրվում զուտ քաղաքական գործչի:

ՌԱՖՖԻ ՏԵՐՈՒՆ ԱՐԱՍՍ
Մեր սեփ. թղթակից, Փարիզ

digitised by A.R.A.R.@

ՍԽԱԼԱՇԱՏ ՀԱՂԱԳՈՅՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Վերջերս լոյս տեսաւ (1993 թ.) հայոց պատմութեան դպրոցական նոր դասագիրք, որն ընդգրկում է նաեւ հայերի ծագման եւ հնագոյն պատմութեան ժամանակաշրջանը (5-6 դասար. 320 էջ, 135 հազար տպաքանակ)։ Նոյնն ընդգրկող նախորդ դասագիրքը խիստ ննադատուեց եւ գործածութիւնից հանուեց։ Այս նոր դասագիրքը 4 հեղինակ ունի, որոնցից մէկն ակադեմիկոս, միւսը՝ թղթ. անդամ։ Հեղինակային խումբը պատկառազդու է։ Տեսնենք ինչ տիպին է արդիւնքը։ Տեղի սղութեան պատճառով փորձենք անդրադառնալ միայն առաջին մասին, որն ընդգրկում է հնագոյն շրջանը եւ կարծեմ կարեւորագոյնն է այսպիսի մի դասագրքում։

Այդ մասին հեղինակն է ակադ. Գագիկ Սարգսեանը։ Ամբողջ գրքի խմբագիրն է բդր. անդամ Վլադիմիր Բարխուդարեանը (որը եւ յաջորդ մի հատոր հեղինակն է)։ Յայտնի է, որ Գագիկ Սարգսեանը 1970-80-ական թթ. նախանձով պաշտպանում էր հայերի Եւրոպայից գալու եւ Հայկական լեռնաշխարհի հնագոյն պետութիւնների (Արմանի, Հայասա, Ուրարտու-Արարատ) ոչ հայկական, օտարազգի լինելը (տեսնել «Հայ ժող. պատմ.» երկ. հատոր, 1972, էջ 42 եւ շարունակութ., նոյնը ռուս., 1980, էջ 27 եւ շարունակութ., նոյնը 1985, էջ 15-32, նաեւ «Պատմաբանասիրական» հրապարակուած յօդուածները)։ Աւելին, նա եւ նրա աշակերտ Ի. Դիակոնովը հրապարակօրէն անուանում էին «անհիմնաւոր», «դիլետանտ» նրանց, ովքեր հայերին բնիկ էին համարում այս Լեռնաշխարհում եւ այնտեղ ցանուած հնագոյն պետութիւնները հայկական։ Աւելի է նաեւ, որ Բանում ու Ընկերոջում հարուածներ են բերել մեծարգոյ ակադեմիկոսի եւ Ի. Դիակոնովի գործերիններից հայերին եկւոր յայտարարելու նպատակով։

Բարեբախտութիւն է, անշուշտ, որ այս դասագրքում փոփոխութիւն կայ յարգելի ակադեմիկոսի տեսակէտների մէջ։ Նա ընդունել է «անհիմնաւորների» ու «դիլետանտների» մի շարք դրոյթները։ Օրինակ, այլեւս գրուած չէ հայերի Եւրոպայից գալու մասին, սակայն նախկինի պէս Ուրարտուն թագաւորին հայազգի չի համարում եւ այլն։ Պարզւում է, որ «անհիմնաւորներից» էլ ակադեմիկոսը կարող է բան սովորել։ Գովելի է նաեւ, որ վերակենդանացուել է «Հայոց պատմութիւն» աւանդական անուանումը՝ փոխելով «անհիմնաւորների» խորհրդով («Հայ ժողովրդի պատմութեան» փոխարէն)։

Սակայն, ցաւօք, մեծայարգ ակադեմիկոսն իր այժմեան տեսակէտների համակարգում զգալի չափով պահպանել է նաեւ նախկին պատկերացումները, որի հետեւանքով նրա շարադրանքում լուրջ հակասութիւններ ու վրիպումներ են տեղ գտել։ Մի քանի օրինակ։ Անցած 40 տարիներում մի շարք գիտնականներ բազում փաստերով ապացուցեցին, որ հնդեւրոպացիների նախահայրենիքը գտնուել է Հայկական լեռնաշխարհում, որտեղ եւ կատարուել է հնդեւրոպական ամբողջութեան տրոհումը։ Ըստ այդմ, հայոց լեզուն, ուստի եւ հայերը ծագել են յիշեալ Լեռնաշխարհում, ուստի այդտեղ բնիկ են։ Մեծարգոյ Գ. Սարգսեանը նոյն 40 տարում պայքարել է այս տեսակէտի դէմ։ Հիմա կարծես փորձել է վերանայել իր պատկերացումը, բայց վերանայել է կիսատ-պռատ։ Փոխանակ աշակերտներին ներկայացնելու նախահայրենիքի մասին վերոյիշեալ յստակ դրոյթը, բերելով այն հաստատող մի քանի ստորին փաստեր, նա նշում է նախահայրենիքի մասին նախկինում եղած վարկածները, այդ թւում հայերի եկւորութեան առնչուած («Հիւսիսային սեւծովեան շրջան, Կենտրոնական Եւրոպայ, յատկապէս Բալկանեան թերակղզի» եւ այլն), աւելացնելով «Նորագոյն կարծիքների համաձայն հնդեւրոպական նախահայրենիքը գտնուել է Առաջաւոր Ասիայում եւ ընդգրկել է Փոքր Ասիայի արեւելեան շրջանները, Հայկական լեռնաշխարհը եւ Իրանական սարահարթի արեւմտեան մասերը» (էջ 18)։ Աշակերտին ասում է կան կարծիքներ, որոնցից մէկն էլ սա է, այսինքն հայերի բնիկ լինելը համարում է կարծիքներից մէկը, իսկ կարծիքը կարող է եւ սխալ լինել։ Մի՞թէ այսպէս են եւրոպային ներկայացնում սեփական ժողովրդի ծագումը, մանաւանդ, որ այսօր շատ գիտնականներ նախահայրենիքը ուղղակիօրէն համարում են Հայկական լեռնաշխարհը, ուստի եւ հայերի բնօրրանը։ Արդ խօսք չկայ այն մասին, թէ երբ են ծագել հայերը։ Գիտնականները հաշուել են հնդեւրոպական լեզուների, այդ թւում հայերէնի ծագման մօտաւոր ժամանակը Ք. ա. 4-րդ հազարամեակ, 5 հազար տարի առաջ։ Նախկինում հեղինակը կերակալմամբ դէմ էր առան, հիմա էլ «նորօրէն» շրջանցում է հայոց պատմութեան այս կարեւորագոյն խնդիրը։ Աշակերտին չի ասում, թէ քանի տարեկան ենք։

Նախկինում Գ. Սարգսեանը հետեւեալն էր պնդում. Լեռնաշխարհում հայ չկար, կար Ուրարտու, հայերը եկան, օտարազգի ուրարտացիներին եւ միւս «տեղական» ցեղերին ձուլեցին իրենց մէջ, եւ առաջացաւ հայ ժողովուրդ։ Սրան տիտղոսում էր հայ ժողովրդի «կազմաւորում»։ Նոր դասագրքում այս մտայնութեան երկրորդ մասը (հայերի գալը) հանուած է, մնացածը պահպանուել է, եւ առաջացել է հակասութիւն։ Գրուած է, թէ «Հայ ժողովրդի կազմաւորման աւարտը ժամանակով համընկնում է Վանի թագաւորութեան քայքայման հետ» (38), իսկ այդ քայքայումը հեղինակը դնում է Ք. ա. 580-ական թթ. (30)։ Ինչ դուրս եկաւ. հեղինակի նախորդ տեսակէտի նոյնութեամբ՝ կար Վանի թագաւորութիւն (Ուրարտու), չկար հայ ժողովուրդ, վերացաւ այդ թագաւորութիւնը, եղաւ հայ ժողովուրդ։ Միաժամանակ, որպէս նորութիւն հեղինակը գրում է, թէ Ուրարտուի ու Ուրարտուի մասերում կային հայեր, որ Ք. ա. 2-րդ հազարամեակում էլ նոյն տարածքում եղել են հայեր։ Այսպիսով, կային հայեր, բայց չկար հայ ժողովուրդ, որն առաջացել է Ուրարտուից յետոյ։ Դէ արի, աշակերտ գլուխ հանիր այս խառնաշփոթից։ Իսկ ըստ էութեան պատճառը պարզ է. հայերի եկւորութեան պատկերացումը խառնուել է բնիկութեան տեսակէտի հետ, եւ առաջացել է ակնյայտ հակասութիւն։ Տպաւորութիւնն այնպիսին է, հեղինակը դասագրքի այս հատուածը գրել է հիմնականում ըստ իր նախորդ պատկերացման, եւ խմբագրի միջամտութիւններն են ակնարկները հայոց լեզուի բնիկութեան ու Ուրարտուի մէջ հայերի ներկայութեան մասին։ Դրանք կարկատաններ են բնոյթ ունեն շարադրանքի մէջ։

Լիովին պահպանուած է հեղինակի նախկին պատկերացումը, որ ժողովուրդ անպայման նշանակում է տարբեր ցեղերի ու լեզուների խառնուրդ (էջ 18, 19, 20, 22, 37, 38)։ Քանիցս նշում է, որ հայ ժողովուրդը «կազմաւորուել է» հայերի կողմից «տեղական» ցեղերի ձուլման (խմացման) միջոցով։ Աշակերտն իրաւունք ունի հարցնելու «Մեծարգոյ ակադեմիկոս, եթէ ձուլողը հայերն են եղել, ուրեմն նախքան ձուլումը եղել է հայ ժողովուրդ, էլ ինչպէ՞ս է, որ ձուլման միջոցով այն առաջացաւ»։ Ահա յարգելի հեղինակի գրածը. «Ցեղերն ու ցեղախմբերը հետզհետէ ընդունում են առաւել հզօր ու կենսունակ ցեղերի լեզուն՝ հայերէնը եւ նրանց հետ միասին կազմում են մէկ ժողովուրդ։ Այդ ընթացքում նրանք (ովքե՞ր, - Ռ. Ի.), անշուշտ, հաղորդել են կազմաւորուող հայ ժողովրդին իրենց արտաքին կերպարանքի, նիստուկաց ու հոգեւոր մշակոյթի որոշ գծեր» (էջ 18)։ Հանդուգն խօսութիւն է արուած հայերի հասցէին, քանի որ ոչ սանձի չի ասուած որ «հզօր» ցեղերը հայերն են։ Արդ եթէ պնդում է ասել, թէ «կազմաւորուող» հայ ժողովրդին հայերն են տուել «արտաքին կերպարանքի, նիստուկաց ու հոգեւոր մշակոյթի որոշ գծերը», անհեթեթութիւն է (հայերը հայերին տուել են ինչ-որ գծեր), իսկ եթէ այդ «գծերը» հայերին տուել են օտարները, դէտք է փաստ ունենալ դրա համար, որովհետեւ յարգելի հեղինակը չունի, ուստի եւ չի բերել։

Հեղինակը հայ ժողովրդի, այսպէս կոչուած, «կազմաւորումը» առնչում է նաեւ իր խօսքով ասած առաջին «համահայկական» պետութեան հետ (38-39)։ Այսպէս անուանում է Երուանդունիների թագաւորութիւնը։ Բայց նախ՝ ճիշտ չէ, որ դա առաջին համահայկական պետութիւնն է, դրանից առաջ եղել են ուրիշները, այդ թւում Արարատի թագաւորութիւնը։ Ապա՝ ճիշտ չէ ժողովրդի գոյութիւնը պայմանաւորել նրա պետականութեամբ։ Աշակերտը կարող է հարցնել՝ «19-րդ դարում հայկական պետութիւն չկար, ուրեմն հայ ժողովուրդ է՞լ չկար»։ Ի՞նչ պիտի պատասխանի ուսուցիչը կամ ակադեմիկոսը։

Եկւորութեան պատկերացման արտայայտութիւն է նաեւ դասագրքի մի քանի մասերում յստակ շեշտը, թէ հայերը արեւմուտքից են թափանցել Լեռնաշխարհ։ Գրում է, «Հայ» եւ «արմէն» ցեղախմբերի հիմքի վրայ (այսի՞նքն, այդ ի՞նչ հիմք է, - Ռ. Ի.) Հայկական լեռնաշխարհի արեւմտեան մասում ստեղծուել են առաջին հայկական իշխանութիւնները (37, նոյնը՝ 21) կամ «Լեռնաշխարհի արեւմտեան հայաբնակ մասից տեղի են ունենում տեղաշարժեր դէպի արեւելեան մասը» (նոյն տեղում)։ Նախկին մտայնութեան մնացորդն է (հայերը եկան արեւմուտքից՝ Եւրոպայից, տարածուեցին Լեռնաշխարհում)։ Ըստ Գ. Սարգսեանի, դուրս է գալիս, որ Ք. ա. 1-ին հազարամեակի սկզբներում Սիւնիքը, Արցախը, Ուտիքը, Այրարատը, Գուգարքը, Վասպուրականը, Նոր Շիրակը հայաբնակ չեն եղել։ Սրա համար մեծարգոյ ակադեմիկոսը որեւէ փաստ չունի, պարզապէս ստեղծագործել է։ Եթէ դատելու լինենք Արարատի թագաւորութեան եւ նախորդ շրջանի տեղանուններից, ապա Ք. ա. 3-րդ հազարամեակի երկրորդ կէսին Մեծ Հայքի գրեթէ ամբողջ տարածքը հայաբնակ է եղել։

Այդ հազարամեակի աքքադական արձանագրութիւնները վկայում են հայկական հզօր պետութեան (կամ ցեղային միաւորման) մասին Արմանի (Արմանում) անունով, որ գտնուել է Մեծ Հայքի կենտրոնական հատուածում, բերեւս ձգուել է աւելի հիւսիս։ Այս իրողութիւնը նախկինում զլացել է յարգելի հեղինակին, իսկ այս դասագրքում դրա վերաբերեալ գրել է. «Այդ երկիրը, ըստ երեւոյթին, Հայկական լեռնաշխարհի սահմաններից դուրս Ասորիքում (Սիրիայում) է գտնուել» (22)։ Խնդրեմ Ք. ա. 3-րդ հազարամեակի Արմանի-Հայքն էլ տարաւ է Սիրիա։ Եւ մի՞թէ դասագրքին այդպիսի մխտում անելու տեղն է։ Պարզապէս եկւորութեան, հայերի արեւմուտքից գալու սարգսեանական դրոյթին Արմանիի հայկական լինելը չի յարմարում։

Խեթական արձանագրութիւններում յիշատակուող Հայասայ երկիրը, դատելով նրա պահպանուած տեղանուններից, անձնանուններից ու դիցանուններից, գիտնականներն անհերքելիօրէն համարում են Հայք հայկական բնակչութեամբ։ Սա եւս նախկինում դուր չէր գալիս յարգարժան հեղինակին։ Մեծ Հայքի սահմաններից նրան գտնուած այդ պետութիւնը նա համարում էր խեթական (տեսնել վերը նշուած գործում)։ Այս դասագրքում էլ այսպէս է գրել. «Հայասացիների լեզուն մօտ է եղել նախնական հայերէնին» (21)։ Աշակերտը կարող է հարց տալ՝ «Ի՞նչ է նշանակում մօտ է եղել»։ Եւ ոչ ոք չի կարող պատասխանել։ Հայերէնին (նախնական, հին, թէ նոր) ամէնից մօտ եղել են եւ են պարսկերէնն ու յունարէնը, որոնք, սակայն, օտար լեզուներ են։ Հայերէնը հայերէնին մօտ լինել չի կարող, ուղղակի հայերէն է։ Ըստ հեղինակի դուրս է գալիս, որ «հայասերէնը» հայերէնին մօտ օտար լեզու է եղել։ Սա բացարձակօրէն սխալ է։ Այդ պետութեան լեզուն (հիմնական) պարզապէս եղել է հայերէնը (եւ ոչ թէ ինչ-որ «հայասերէն»)։

Մի երկու անգամ գործածելով *Վանի թագաւորութիւն* անուանումը մեծարգոյ ակադեմիկոսը անընդհատ գրում է *Ուրարտու* (23-36), նաեւ *Ուրարտուի, ուրարտերէն, ուրարտական* եւ այլն։ Իհարկէ, կարեւորն անուանումը չէ, այլ այն, թէ անուան տակ հեղինակն ինչ է հասկանում։ Գ. Սարգսեանը թէ նախկինում, թէ այս դասագրքում Ուրարտուն համարում է օտարազգի արեւելեան երկիր-պետութիւն, «ուրարտացիներին» ոչ հայ օտարազգիներ։ Աւելացրել է միայն, որ, ինչպէս ասուեց, այդ պետութեան մէջ տեղ-տեղ հայեր են եղել։ Զարմանալի «համեստութեամբ» բաց թողած են այն բազմաթիւ փաստերը, որոնք վկայում են Ուրարտուի հայկական պետութիւն եւ Հայք լինելը։ Չի գործածում այդ պետութեան հայերէն անունը՝ *Արարատ* կամ *Արարատի թագաւորութիւն*, չի ասում *Արարատ* անուան հայերէն ստուգաբանութեան մասին (բնիկ հայերէն *այր* բառի կրկնութիւն եւ հայերէն *ատ* ածանց), չի ասում, որ աքքադական *Ուրարտու* անուանումը հայկական *Արարատ*ի տառադարձական տարբերակն է, ոչ մի խօսք չկայ Արարատի թագաւորութեան տեղանունների, դիցանունների, անձնանունների հայերէն ստուգաբանութիւնների մասին, չի ասում Մենուայ թագաւորի անուան եւ նրա ծիրու անուան (Արծուի) բնիկ հայերէն լինելու մասին, խօսք չկայ *Էրեբունի* անուան բնիկ հայերէն լինելու մասին (հնում հայերէնի այժմեան *վ*-ն յաճախ *բ* է արտասանուել, ենք է, այդպէս *Էրեբունի-Էրեւան* է *Էրեբ-Երեւ* հայկական արմատով)։ Արամ նահապետի անունը բերուած է աքքադական ձեւով՝ *Արամէ*, որպէսզի երեխան չմտածի, թէ նա հայ է եղել։ Բեհիստունի արձանագրութիւնը շատ որոշակի նշում է, որ Ուրարտուն Հայքն է, ուրարտացիները (արարատացին) հայեր։ Գ. Սարգսեանը շփոթութեան մէջ է գցում աշակերտին գրելով, թէ «Ուրարտուն արդէն գոյութիւն չունէր» (մինչդեռ Ուրարտուն, այսինքն Հայքը գոյութիւն ունէր եւ աքքադերէն այն շարունակում էր Ուրարտու կոչուել) եւ այլն։

Ուրարտուի կապակցութեամբ նաեւ այլ հակասութիւններ են առաջացել։ Օրինակ, դասագրքի սկզբում (հեղ. Բ. Չոբանեան) գրուած է, որ հայերի երկիրը կոչուել է «Հայք (Հայաստան), հարեւան ժողովուրդների կողմից այն անուանուել է Ուրարտու, Արմենիա, Սոմխեթի եւ այլն»։ Միանգամայն ճիշտ է։ Բայց յետոյ մեծարգոյ Գ. Սարգսեանը (14 էջ) գրում է, որ Ուրարտուն Հայքը չէ։ Որանից ի՞նչ գլուխ պիտի հանի աշակերտը կամ ուսուցիչը։ Արդ հեղինակը գրել է «Ուրարտուն գոյատեւում է մինչեւ յաջորդ դարի սկզբները՝ մ. թ. ա. 580-ական թթ. երբ այն վերջնականապէս դուրս է մղւում պատմութեան ասպարէզից» (30)։ Եթէ ըստ դասագրքի սկզբի դրոյթի Ուրարտուն Հայքն է, նշանակում է «պատմութեան ասպարէզից վերջնականապէս դուրս է մղուել Հայքը»։ Մի՞թէ կարելի է այսպիսի դասագիրք մատուցել աշակերտին։

Դասագրքի այս հատուածի ինչպէս եւ միւս մասերի վերաբերեալ դիտողութիւններս շարունակելու իրաւունքը պահելով առայժմ աւարտում եմ գրախօսութիւնս։ Եզրակացութիւնը պարզ է՝ գիտութեան այժմեան մակարդակում ուղղակի անթոյլատրելի է հակասութիւններով լի, միակողմանի ու հակամանկավարժական այսպիսի դասագիրք հրապարակ հանել, այն էլ հսկայ տպաքանակով։

ՌԱՖԱՅԵԼ ԻՇԽԱՆԵԱՆ

Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նուագախմբի

համերգային ծրագիր

ԱԲՈՆԵՄԵՆՏ Ա

Յունվար 9
Ջորջ Էնեսկու «Ռումինական ռապսոդիա»
Արիաներ օպերաներից Շառլու Գունոյի
Մենակատար Անահիտ Մխիթարեան
Օտորինո Ռեսպիգի «Հռոմի շատրվաններ», «Հռոմի սոճիներ»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Յունվար 23
Սորիս Ռաւել «Ծաղրածուի փառաբան առաւօտը»
Լորիս Ճգնաւորեան «Թաւջութակային կոնցերտ»
Մենակատար Արամ Թալալեան
Անտոն Բրուքներ «Սիմֆոնիա թիվ 7»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Փետրվար 6
Ալեքսանդր Աճեմեան «Տոնական նախերգանք»
Ժորժ Բիզե-Պաբլո Սարասատե «Կարմեն» ֆանտազիա
Մենակատար Սարիեն Բիւրեան
Սեզար Ֆրանկ «Սիմֆոնիա»
Դիրիժոր Գեւորգ Սուրապեան

Փետրվար 20
Նիկոլայ Ռիմսկի-Կորսակով «Իսպանական կապրիչչո»
Ռոբերտ Շուման «Կոնցերտ 4 գալարափողի համար»
Մենակատարներ Միքայէլ Տէր-Մինասեան, Նորայր Գալստեան, Արտաշէս Գալոյեան, Գագիկ Արշակեան
Սերգէյ Պրոկոֆեւ «Սիմֆոնիա թիվ 7»
Դիրիժոր Դիաաչոնի Ինոս

Մարտ 6
Կլոդ Դեբյուսի «Լուսնի լոյսը»
Աւետ Բաբաջանեան «Ջութակի կոնցերտ»
Մենակատար Արտաշէս Սկրտչեան
Լեոշ Յանաչեկ «Սինֆոնիետա»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Մարտ 20
Լեոնարդ Բեռնսթայն «Վեստսայդեան պատմութիւն»
Մենակատարներ Նեւան Չալըքեան եւ Վիգեն Կարապետեան
Գեորգի Չոլլեան «Կոնցերտ ձայնի համար»
Մենակատար Յուլիէտ Գալստեան
Յոհաննէս Բրամսի «Կոնցերտ ջութակի, կոնտրաբասի եւ նուագախմբի համար»
Ժորժ Գերշվին «Ամերիկացին Փարիզում»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Ապրիլ 3
Լեւոն Աստվածատրեան Շառական «Հայրենի հանգիստ»
Գուստավ Մալեր «Սիմֆոնիա թիվ 6»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Ապրիլ 17
Անտոնին Դվորժակ «Կոնցերտ թաւջութակի համար»
Մենակատար Սուրէն Բագրատունի
Սերգէյ Պրոկոֆեւ Սյուիտներ թիվ 1 եւ 2 «Ռոմեո եւ Ջուլիետ» բալետից
Դիրիժոր Արամ Ղարաբեկեան, ԱՄՆ

Մայիս 9
Զոլթան Կոդայի «Գալանթայան պարեր»
Էդվարդ Գրիգ «Դաշնամուրային կոնցերտ»
Մենակատարը կհայտարարուի մրցոյթի արդիւնքից հետո
Լյուդվիգ Վան Բեթհովեն «Սիմֆոնիա թիվ 5»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

ԱԲՈՆԵՄԵՆՏ Բ

Յունվար 16
Լյուդվիգ Վան Բեթհովեն «Ֆիդելիո» նախերգանք
Աստո Բաբաջանեան «Ռուսական բալլադ»
Մենակատար Սուրէն Վարդանեան
Անտոնին Դվորժակ «Սիմֆոնիա թիվ 7»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Յունվար 30
Լյուդվիգ Վան Բեթհովեն «Պրոմեթեւս» նախերգանք
Ռոդիոն Շչեդրին «Դաշնամուրի կոնցերտ»
Մենակատար Իգոր Սլուցկեր, Սոֆիա
Ֆրանց Յոզեֆ Հայդն «Կոնցերտ ջութակի եւ նուագախմբի համար թիվ 2»
Մենակատար Աստղ Սարգսեան
Ֆրանց Շուբերտ «Սիմֆոնիա թիվ 4»
Դիրիժոր Ռոդիոն Շչեդրին, Սվացարիա

Փետրվար 13
Ֆերենց Լիստ «Սիմֆոնիկ պոեմ (որեւէ)»
Վոլֆգանգ Ամադեուս Մոցարտ «Կոնցերտ ջութակի եւ ֆլեյտայի համար»
Մենակատարներ Ժաննա Հովհաննիսեան եւ Եվգենի Նովիկով
Ռոբերտ Շուման «Սիմֆոնիա թիվ 2»
Դիրիժոր Դիաաչոնի Ինոս, Շուէյցարիա

Փետրվար 27
Հեկտոր Բեռլիոզ «Ֆանտաստիկական սիմֆոնիա»
Կլոդ Դեբյուսի «Ֆաւնի հետկէսօրյա հանգիստը»
Մորիս Ռաւել «Բոլերո»
Դիրիժոր Օհան Դուրեան

Մարտ 13
Մորիս Ռաւել «Պաւանա մահացած արքայադստեր համար»
Ալեքսանդր Գլազունով «Ջութակի կոնցերտ»
Մենակատար Դավիթ Մուխալեան
Հեկտոր Բեռլիոզ «Սիմֆոնիա Ռոմեո եւ Ջուլիետ»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան
Սամուել դը Ֆալյա Սյուիտ «Եռանկյունի գլխարկ» բալետից
Սերգեյ Ռախմանինով «Վարիացիաներ Պագանինիի թեմայով»
Մենակատար Սուրէն Բաբախանեան
Ժորժ Բիզե «Սիմֆոնիա թիվ 1»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Ապրիլ 10
Պոլ Դյուկա «Կախարդի աշակերտը»
Գեւորգ Սահակեան «Կոնցերտ ֆլեյտայի համար»
Մենակատար Գրիգոր Պողոսեան
Ռոբերտ Շուման «Սիմֆոնիա թիվ 4»
Դիրիժոր Սիմոնեց Ավետիսեան

Ապրիլ 24
Սերգեյ Աղաջանեան «Պոլիֆոնիա»
Ռիխարդ Շտրաուս «Դոն Ժուանի յոյս երգ»
Մենակատար Զաւարեն Հացագործեան
Լորիս Ճգնաւորեան (Ռեքվիեմ թիվ 1915) «Սիմֆոնիա թիվ 1»
Դիրիժոր Լորիս Ճգնաւորեան

Մայիս 1
Ժորժ Բիզե «Արլեզեան», հատուածներ թիվ 1 եւ թիվ 2 սյուիտներից
Մորիս Ռաւել «Իսպանական ռապսոդիա»
Յոհաննէս Բրամս «Սիմֆոնիա թիվ 4»
Դիրիժոր Արամ Ղարաբեկեան, ԱՄՆ

digitised by A.R.A.R.@

Լիբանան

Վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրիի կառավարության «ողկույզի» հատիկները մեկիկ-մեկիկ թափվում են: Մերթ նախարարներից մեկն է բոյկոտում, մերթ մյուսն է հրաժարական տալիս, մերթ ուրիշն է պաշտոնազրկվում, եւ մե՛րթ տարակարծությունները ու վեճերը վերածվում են կառավարական ճգնաժամի: Այնուհանդերձ, «ողկույզը» մնում է, եւ հատիկները վայր են թափվում: Դրանցից վերջինը Հակոբ Դեմիրճյանն էր:

Իր պաշտոնն ստանձնելուց ի վեր տնտեսության եւ առեւտրի նախարարը «տնտեսեց» խոսելը եւ առեւտուր չարեց... խոստումներով ու երազներով: Մարդն իրապես է, գիտական, կառավարություն չի եկել քաղաքական նպատակներով, այլ տնտեսական գիտելիքներով զինված տեխնոկրատ է: Աշխատեց նվիրումով ու լռությամբ՝ առավելինելով բվերի՝ լեզվին, փոխանակ քաղաքական ամբոխավարության եւ ավելորդաբանության: Հ. Դեմիրճյանը ճարտարագետ է, նաեւ մագիստրոս վարչագիտության (մենեջմենթ), մասնագիտական կրթությունն ստացել է Կալիֆոռնիայի Ստանֆորդ համալսարանում, որտեղից էլ բերել է աշխատանքային նոր ոճը: Նա ապրանքների գների հետեւում է լիբանանյան դրամանիշի արժեզրկման տատանումների հետ համեմատելով: Նրա օգնականներից ոմանք ասում են, թե նման հավակներ իր նախորդներից ոչ ոք չէր անում, որի շնորհիվ էլ կարելի դարձավ ճշգրտորեն հետեւել գների աճին: Իր այդ ճիգերի շնորհիվ էր, որ հանրախանութների տերերը համաձայնեցին նույն մինչեւ տարեվերջ գները չբարձրացնել: Օգնականներից մեկն ուրիշն էլ ասում է. «Նվազող եկամուտ ունեցող դասի վրա ներազդող գները նվազեցին նույն համեմատությամբ, որքան լիբանանյան դրամանիշի անկումն էր: Նախարար Դեմիրճյանի համար առավել կարեւոր է, քան գյուղացիների եւ արդյունաբերողների պաշտպանությունը: Նա հավատում է, թե սղաճի դեմ պայքարն է առաջնային:

Նա կողմնակից է շուկան բացելու եւ ներմուծումը ազատ թողնելու, որովհետեւ, այդպես, ապրանքի գները պաշտպանվելու են: Նա հավատում է, թե սղաճի դեմ պայքար է առաջարկել լավագույն որակը էժանագույն գներով:

Խաչատրյան շեշտում է «բարկությունից պաշտպանվելու» փորձերից: Նրա կողմնակից է, թե ցույցերի ու գործադուլների սպառնալիքից: Լուծումներից մեկը խորհրդարանական խմբակցությունների կազմությունն էր...

«ԱԶԱՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ... ՄԻՆՉԵՎ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ»

Բեյրութում լույս տեսնող «Ալ Մասիրա» շաբաթաթերթը վերեւի խորագրով հոդված է տպագրել Լիբանանի տնտեսության եւ առեւտրի նախարար Հակոբ Դեմիրճյանի հրաժարականի առթիվ, որի մասին գրել էինք դեկտեմբերի 20-ի մեր համարում: Ստորեւ՝ հատվածներ հոդվածից, որը միաժամանակ որոշ պատկերացում է տալիս հետպատերազմյան Լիբանանում տիրող տնտեսաֆինանսական իրավիճակի մասին, որը ինչ-որ տեղ հիշեցնում է Հայաստանի ֆինանսական շուկայում տիրող կացությունը, միայն այն էական տարբերությամբ, որ մինչ Հայաստանում դեռեւս նոր-նոր են փորձում անցում կատարել դեպի ազատ շուկայական հարաբերություններ, Լիբանանում տնտեսական ազատականությունը հռչակված էր գործել մինչեւ 1975 թ.-ին սկսած պատերազմը: Իսկ այժմ, զրկված լինելով շրջանային տարանցիկ առեւտրից, բանկային թղթակցությունների մենաշնորհից եւ զբոսաշրջիկության եկամուտներից, Լիբանանը, գերազանցապես ներածող երկիր, ստիպված է տնտեսական սուր ճգնաժամի պայմաններում ձեռնել պատերազմի ավերներից վերականգնվելու, ժողովրդի կենսամակարդակը բարձրացնելու ուղղությամբ: Ավելորդ չի լինի հիշեցնել, որ դեկտեմբերի 15-ին ամբողջ Լիբանանի տարածքում սպասվում էին աշխատավորների, ուսուցիչների եւ դասախոսների համընդհանուր գործադուլ եւ ցույց՝ բողոքելու ազատական շուկայում տիրող գների անհախադեպ աճի մեջ բնակչության լայն խավերի գնողունակության անկման դեմ: Վերջին պահին միայն, կառավարության եւ աշխատավորական սենդիկաների միջեւ գոյացած համաձայնությամբ գործադուլները հետաձգվեցին 1 ամսով, գները եւ աշխատավարձերը կարգավորելու առիթ տալու համար կառավարությանը:

րը պաշտպանելու մենաշնորհ կառուցանի:

Հ. Դեմիրճյանը ազատ շուկայի «ծայրահեղ» պաշտպանն է, բայց արդար ու շրջահայացված, հաստատելով, թե Լիբանանի սահմանադրությունը պաշտպանում է տնտեսական ազատականությունը: Դրա համար էլ նա՛ մերժում է այդ ուղղությամբ որեւէ ոտնձգություն: Ազատ տնտեսությունը նրա դավանանքն է, եւ նա այն պաշտպանում է մինչեւ... հրաժարական:

Հարցը 3 շարաբվա պատմություն ունի: Կառավարությունը աշխատավորների «բարկությունից» պաշտպանվելու համար առաջին, գների վրա հսկողություն սահմանելու, գները ստանդարտացնելու եւ շահույթը որոշելու: Հետագայում, սակայն, նախարարական հանձնաժողով կազմվեց առանց իրեն, որից անմիջապես հետո նախարարը վարչապետին ներկայացրեց իր բերանացի, ապա գրավոր հրաժարականը, քանի որ հանձնախմբի կազմությունն այն տպավորությունն էր ստեղծել, թե տնտեսության եւ առեւտրի նախարարը բերացել է իր պարտականությունների մեջ: Մինչդեռ, պատասխանատվությունը հավաքաբար ընկնում է կառավարության վրա, քանի որ վերջինս է տնտեսական քաղաքականության որոշողը:

Միեւնույն աղբյուրների համաձայն, կարեւորը հարցի բովանդակությունն է. «Կառավարությունը երբ բարձր գին սահմանի, ոչինչ արած չի լինի, իսկ երբ ցածր գներ սահմանի, առեւտրականը կարող է չցանկանալ վաճառքի հանել իր ապրանքը: Ազատ տնտեսության մեջ ոչ ոքի չես կարող ստիպել: Այդ դեպքում ի՞նչ ենք անելու, կարո՞ղ է կառավարությունն ինքը դառնալ ներմուծող: Երբ նույնիսկ այո, ապա հավանակա՞ն է, որ կառավարությունը շուկային ավելի էժան ներածող դառնա: Ոչ՛, որ առեւտրականներն այդ ասպարեզում ավելի մեծ փորձառություն ունեն: Բացի այդ, երբ նույնիսկ կառավարությունը որոշի ներմուծել, ապա դա խարդախությունների եւ կաշառակերների գործարքների դուռ կարող է բացել: Եւ կամ, կարո՞ղ ենք ապրանքի գները պաշտպանել մշակական հսկողություններով: Ոչ, քանի որ տարեկան 1 միլիարդ դոլարի բյուջետային բաց ունենք արդեն եւ ազգային գանձարանի վիճակը չենք կարող ավելի ծանրացնել: Իսկ ինչ վերաբերում է գների հսկողությանը, նախարարությունը վարչական համապատասխան անհրաժեշտ միջոցներ չունի այն իրականացնելու»:

Նույն աղբյուրը եզրակացնում է. «Ազատ տնտեսության մեջ գները օրենքով չեն սահմանվում, այլ շուկայի մրցակցության օրենքով: Նախարարը, անշուշտ, օրինական իրավասություն ունի գները որոշելու, սակայն նա գանգատվում է այդ քայլին դիմել միայն ծայրահեղ պարագաներում՝ պատերազմների կամ արտակարգ դրությունների ժամանակ»:

Տնտեսության նախարար Հակոբ Դեմիրճյանը ստեփակին տնտեսում է իր խոսքը: Դորայի իր երկարի գործարանում նստած նա սերժում է գներ սահմանել, եւ նրա նկզված-րը... երկարյա է:

«Ալ Մասիրա»

Արգենտինա

Ամեն ինչ իմանալ նախագահի մասին

Որտե՞ղ էր գտնվում երկրի նախագահը երկուշաբթի օրը վեց ժամվա ընթացքում: Այդ հարցն անցյալ երեքշաբթի օրը տվեց արգենտինյան «Հայոյն» թերթը, եւ ինքն էլ պատասխանեց՝ ռոդեո ռոդե նշելով դեսության դեկավարի օրակարգը՝ ժամը 8-ից մինչեւ 14-ը:

Բացի պետական գործեր կատարելուց, հանրապետության նախագահ Կարլոս Մենեմը բարեկամների հետ գոլֆ էր խաղում, այցելեց իր կնոջը «Ռոսադա» փողոցի նրա բնակարանում:

Նրանք իրենց ծայնն են տվել Կարլո Մենեմի օգտին ընտրությունների ժամանակ եւ ցանկանում են ամեն ինչ իմանալ նրա բարեկամների, սովորությունների, առողջության մասին: Տեղի լրագրողները չեն խաչվում Մենեմի մերձավոր օգնականներին հարցնել նախագահի անձնական կյանքի մասին: Ամբողջ երկիրը տեղյակ էր, օրինակ, Մենեմ ամուսինների, որոնք անցյալ տարվանից ապրում են առանձին, ընտանեկան սկանդալների մասին: Թերթերը գրում էին նաեւ այն մասին, որ դատարանի որոշմամբ նախագահի աշխատավարձից ամեն ամիս պահվում է 8,5 հազար դոլլար՝ որպես նյութական օգնություն իր կնոջը: Մի քանի շաբաթ թերթերի էջերից չէր իջնում Մենեմի որդու սիրային հաջողությունների պատմությունը, որն ամբողջովին տարվում է ավտոսպորտով եւ կանոնավոր համախում է Բուենոս Այրեսի անձնախումբս գիշերային ակումբները:

Նախագահի կյանքից ոչ մի մանրամասնություն չի վրիպում արգենտինյան հասարակության ուշադրությունից: Վերջերս Մենեմի՝ Նիդեռլանդներ, Կիպրոս եւ Ճապոնիա կատարած այցի ժամանակ լայնորեն տեղեկացվում էր ոչ միայն նրա պաշտոնական բանակցությունների, այլեւ Մենեմի բարեկամ Ալեն Դելոնի հետ հանդիպման մասին, նախագահի դուստր Սուլեմիտայի հագուստի մասին, որն այցի ժամանակ ուղեկցում էր նրան:

Իմանալով իր անձի նկատմամբ արգենտինացիների ակնառու ուշադրության մասին, Մենեմն աշխատում է իր պլանների եւ ձգտումների մասին նրանց ոչինչ չհաղորդել: Այսպես, անցյալ շաբաթ նա հայտարարեց, որ ծանրաբեռնվածության պատճառով չի կարող է դադարում նախատես որոշած իր այցը Հնդկաստան: Միեւնույն ժամանակ նա հաստատեց իր հանդիպումը Վաշինգտոնում Քլինթոնի պապի հետ, որը պլանավորված է դեկտեմբերի կեսերին:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

ամսագիր
պատկերազարդ
ԲԱՆԲԵՐ
ակադեմիական
արձակ
պոէզիա
եւ
ՏԱՌ ՏԱՌ
ՂԱԼԱՔՅԱՆ
ՏԱՌԱՏԵՍԱԿՆԵՐ
OUTLINE FONTS
GARAMOND AND AVANT GARDE LIKE

Ֆրանսիա

Իսկապե՞ս Ֆրանսիան կանգնած է սոցիալական մեծ պայթյունի առջեւ: Կվերածի՞ արդյոք բնակչության դժգոհությունն ու հիասթափությունը հասարակական հուզումների: Այս հարցերն այսօր հուզում են առաջատար քաղաքական գործիչներին:

Երկար տարիների ընթացքում առաջին անգամն է, որ Ֆրանսիան հայտնվել է սոցիալական բեկման սահմանագլխին: Համերաշխությունն այլեւս երաշխիք չէ: Անգամ մեծ ճգնաժամի ամենամաժար տարում 1929 թ. չկար այսքան շատ կրթություն ստացած գործազուրկ: 3,3 միլիոն գործազուրկ: Սա ընդամենը գործազրկության նպաստ ստացողների պաշտոնական թիվն է, բայց այս թիվը կրկնապատկվում է, երբ հաշվի ենք առնում նաեւ ճգնաժամի մյուս զոհերին՝ աղքատացածներին, նվազագույն եկամուտներ ունեցող մարդկանց: Նրանց քանակը հասնում է շուրջ 6 միլիոնի: Նրանցից 3 միլիոնն արդեն արտում է բացարձակ աղքատության սահմանագծից այն կողմ, եւ նրանց օրական եկամուտը չի գերազանցում 60 ֆրանկից (10 ամերիկյան դոլլար): Քանի որ աղքատությունը վերածվում է մարդու իրավունքներին, ապա դա նաեւ սպառնալիք է հանրապետության հիմքերի եւ ժողովրդավարության համար: «Ժողովրդավարությունն սպառում է իրեն, երբ բացվածք է տալիս արհամարհելի աղքատության խոցը», ասում էր աբբա Պիեռը:

Հասարակական ծեռնարկություններում «սոցիալական ծրագրերի» կտրուկ աճը, որոնց իմաստն աշխատատեղերի զանգվածային կրճատումն է, պարզապես անտանելի է դառնում: Վարչապետ Էդուար Բալադյուրի մշակած տնտեսական շոկի ռեժիմը սոցիալական առողջությունների համակարգի փլուզումն է, նրանց «շքեղության» պատճառաբանությամբ:

Եվս մեկ ցուցանիշ՝ գործադուլավորների քանակը. օրինակ, «Ֆրանս Տելեկոմում» նոյեմբերին կազմել է 75 տոկոս: Դա ավելին է, քան 1968 թվականին էր...

Կառավարության արդարացումներից մեկն այն է, որ բոլոր գները նշանակվում են միջազգային մրցակցությամբ դիմանալու տեսանկյունից: հանուն տնտեսական «էֆեկտիվության» ապահովման, հասարակական համաձայնությունը երկրում վտանգի ենթարկելով, ավերվում է սոցիալական ոլորտը: Այդ ամենն արվում է այնպես, կարծես թե տնտեսության գոյությունը հենց սոցիալական ոլորտի համար չէ:

Ճգնաժամի լրջությունը ուլտրալիբերալիզմի քաղաքականության մայրամուտը ստիպում են մտածել անհատամտածողի ռեժիմափոխական մոփոխությունների մասին: Դա նախ եւ առաջ նշանակում է գործազրկության խնդրին վերաբերվել ոչ իբրեւ տնտեսության զարգացման դանդաղեցման հետեւանքի:

«Երբ անգամ նոր աշխատատեղեր ստեղծելու հնարավորության զսպվի, զանե 80-ականների երկրորդ կեսի մակարդակով, դա այնուամենայնիվ բավական չի լինի կասեցնելու գործազրկության թիվը մինչեւ ընդունելի աստիճանը», ասվում է Եվրոպական տնտեսության համագործակցության կենտրոնում:

Ֆրանսիայում 1991 թ. հունվարից մինչեւ 1993 թ. հուլիսը վերացվել է 520 000 աշխատատեղ: Շուրջ տարվա ընթացքում գործազրկությունը եռապատկվեց: Գործազրկությունը վերաբերում է նաեւ դիպլոմավոր մարդկանց: Համալսարանական դիպլոմները այլեւս չեն երաշխավորում աշխատանքի տրամադրումը: 1995 թ. դիպլոմավորների քանակը կավելանա 500 000-ով, որոնց զգալի մասը կբարունակի ուսումը: Որտեղի՞ց գտնել այսքան աշխատատեղ, որպեսզի բավարարվեն դիպլոմավորների պահանջմունքները:

Այս իրավիճակը նախադրյալ է հարվածում է միջին դասակարգին...

Ապրել չի ձեւանալով անխուսափելի: Այդ պատճառով գործազուրկների քանակը սահմանել է վերջին օրինակը... Երկարատեւ խորությունը... երբ կառավարությունը... ծանրության... պարտականությունները... Ֆրանսիայում... իշխանություններին... աշխատանքի... հասարակական... պահանջողի... ընդունելի է:

Ասում՞ն է արդյոք կառավարությունը այս խառնաշփոթ փորձերից մասին, որ խոսում է մեկնակի Ֆրանսիային: Իսկ երբ զորավոր ժողովրդի ժողովրդավարության ամբողջականությունը:

Եվրոպան տագնապի մեջ

«Մոնդ դիպլոմատիկ» շաբաթաթերթի տնօրեն Իգնասիո Ռամոնեի հոդվածը համահունչ է հասարակական-քաղաքական եւ տնտեսական իրավիճակի նկատմամբ օրեցօր ուժեղացող այն տագնապին, որը վերաբերում է Եվրոպան, առավել, պատերազմի ավարտին հաջորդած բոլոր տարիներին: Ծայրահեղ աջ թեւը Եվրոպայում հաղթարշավ է արում՝ ստիպելով բարեկեցիկ Արեւմուտքին հիշողության մեջ վերականգնել երկրորդ աշխարհամարտին նախորդած տարիների տխուր հիշողությունը դարչնագույն վարակի մասին: Ջոդված մասնագետությունը Ֆրանսիայում տիրող սոցիալական իրավիճակի վերաբերյալ այսօր անհանգստացնում է նաեւ Գերմանիայի, Մեծ Բրիտանիայի, Իտալիայի եւ մյուս երկրների դիտորդներին իրենց սեփական երկրների վերաբերյալ: Ուլտրալիբերալիզմը վախճանի իր ավարտական փուլում անհաղթահարելի ճգնաժամի անդունդը գլորեց համայնավարական միահեծանությունից ազատագրված Արեւելյան Եվրոպայի երկրներին, իսկ այժմ սպառնում է նաեւ արմատավորված ժողովրդավարությունների հիմքերին: Սա անխուսափելիորեն հանգեցնելու է քաղաքական եւ տնտեսական եռակենտրոնության աճին, որի հետեւանքները դժվար չէ կանխատեսել ու նախ եւ առաջ նորանկախ երկրների համար: Անշուշտ, յուրաքանչյուր երկիր ունի իրավիճակի գնահատման իր չափանիշները: Ֆրանսիայի աղքատների օրական 10 դոլլարն անհամեմատելի է ամսական 2-3 դոլլար եկամուտ ունեցող մարդկանց կենսամակարդակի հետ: Սակայն հեղինակի այն միտքը, որ ցանկացած տնտեսության նպատակն ի վերջո սոցիալական ոլորտի ապահովումն է, համընդհանուր նշանակություն ունի: Ի վերջո յոռոտանք, որ մարդու իրավունքների միջազգային հռչակագրում ամրագրված է, որ արժանավայել կյանքը յուրաքանչյուր մարդու անխախտ իրավունքն է:

Ն. Ժ.

digitised by A.R.A.R.@

Պատմություն

ԱՆԻԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻ ՆՅՈՒԹ

Հայաստանի պատմության պետական թանգարանում շարունակում է գործել Անիի պեղումների 100-ամյակին նվիրված ցուցահանդեսը: Այն զբաղեցնում է 2 մեծ սրահներ, որոնցում բավականաչափ հարուստ նյութ կա Բագրատունյաց մայրաքաղաքի փառավոր անցյալի եւ այն վեր հանող հնագետների ու նրանց արշավախմբերի մասին:

1892 թ. Ռուսաստանի կայսերական ակադեմիայի հնագիտական հանձնաժողովի որոշմամբ այդ տարվա վերջից և հաջորդի սկզբներից սկսվեցին Անիի պեղումները, որոնք տասնամյա ընդմիջումից հետո վերսկսվեցին 1904 թվականին: Ճիշտ է, միջնադարում մեծ անուն ունեցող վաճառաշահ այս քաղաքի մասին վկայել և գրել են շատերը՝ սկսած պատմիչներ Եղիշեից ու Ղազար Փարպեցուց մինչև Ղևոնդ Ալիշան և Խաչատուր Աբովյան, բայց դրա գիտական խոր և երկարատև ուսումնասիրության սկզբնակետը, իհարկե, դրվեց մեզանից 100 տարի առաջ: Այն նախ- և առաջ կապված է նշանավոր հայագետ Նիկողայոս Մառի և նրա մեծական գործակիցներ Թորոս Թորամանյանի և Հովսեփ Օրբելու անունների հետ: Անիի հնագիտական պեղումներին մասնակցել են նաև Ն. Աղոնցը, Գր. Ղափանցյանը, Տարագրոսը, Ա. Ֆեթվաճյանը, Գ. Բաչինջաղյանը և ուրիշներ: Անիի ճարտարապետական ընդհանուր արժեքը ի հայտ բերելու գործում բացառիկ դեր խաղաց Վիեննայի համալսարանի պրոֆեսոր Յոզեֆ Ստրժիգովսկին: Նա էր, որ եվրոպացիներին առարկայորեն ցույց տվեց այն իրողությունը, որ գոթական ճարտարապետության ձևավորման հիմքում ընկած են հայկական ճարտարվեստի մասնավորապես խաչվող կամարների տարրերը: Ցուցահանդեսում նշված գիտնականների լուսանկարների կողքին չեն մոռացված նաև հիշյալ պեղումները հովանավորողների պայծառ անունները՝ Խրիմյան Հայրիկ, մեծահարուստ նավթարդյունաբերող Ալեքսանդր Մանթաշյան, հրապարակախոս և խմբագիր Ալեքսանդր Քալանթար: Առանձին վահանակների վրա ցուցադրվում են նաև գրեր ու ուսումնասիրություններ Անիի վերաբերյալ: Դրանց մեջ են Լեոյի, Վարազդատ Հարությունյանի, Թադևոս Հակոբյանի մենագրությունները, նաև վերջին տարիներին երևան լույս տեսնող «Անի» հանդեսի համարները:

Անցնելով վահանակից վահանակ, ցուցահանդեսի այցելուները պարզորոշ պատկերացում են կազմում Բագրատունիների շրջանի Հայաստանի մասին, որը 10-11-րդ դարերում դարձել էր բարգավաճ ու տարանցիկ առևտրի համար բարենպաստ մի երկիր: Քաղաքների երթևեկը աշխուժացնելու նպատակով Բագրատունիները կառուցեցին բազմաթիվ իջևանատներ և բարձրարվեստ կամուրջներ, որոնք այդ բնագավառում հայ վարպետների շինարարական-կառուցողական մեծ կարողությունների լավագույն քարեղեն ապացույցներն են:

Անիի միջազգային ընդգրկուն կապերի մասին են վկայում նրա տարածքից հայտնաբերված շուրջ 2 տասնյակ երկրների թողարկած 1800 դրամները, որոնցից հնագույնները թվագրվում են Ք. ծ. ա. 4-րդ դարով: Ցուցահանդեսում ներկայացված են նմուշներ թե հայկական, թե օտար դրամներից: Գտնվելով միջազգային տարանցիկ առևտրի հյուսիսային մայրուղու վրա՝ Անին առևտրական կապերի մեջ էր Բյուզանդիայի, Պարսկաստանի, արաբական երկրների, հարավային Ռուսաստանի և ուրիշ այլ երկրների հետ, որտեղից ներմուծվում էին բազմաթիվ ապրանքներ՝ իրն էլ իր հերթին արտահանելով իրենց:

Բագրատունյաց մայրաքաղաք Անին խորը հետք է թողել նաև հայ և համաշխարհային մշակույթի պատմության մեջ: Ի վերջո, սա այն խառնարանն էր, որտեղ մշակ-

վում և ձևավորվում էին ժամանակի գեղարվեստական հիմնական չափանիշները: Վաճառաշահ այս բնակավայրը դեռևս իրեն էր ձգում բազմաթիվ արհեստավորների և արվեստագետների: Ճարտարապետական այս միջավայրում կազմավորվեց և հասունացավ Տրդատ ճարտարապետի ստեղծագործական աշխարհայացքն ու ձիրքը: 990 թ. Սմբատ արքան նրան հանձնարարեց երկրի գլխավոր եկեղեցու՝ Մայր տաճարի կառուցումը: Տրդատի ստեղծագործական հանճարի շնորհիվ դրանից մեկ տարի առաջ արդեն վերականգնվել էր քրիստոնեական աշխարհի հրաշալի կոթողներից մեկը՝ Սոֆիայի տաճարի հսկա գմբեթը:

Անին թե՛ միջնադարում, թե՛ այսօր զարմացրել և զարմացնում է նաև քաղաքաշինական առումով: Այն սկզբից ևեթ կոչվել է հազար ու մեկ եկեղեցիների քաղաք: Դրա և ողջ հայ ճարտարապետության զարդն են կազմում Հովվի և Գագկաշեն, Տիգրան Հոնենցի և այլ եկեղեցիներ: Տպավորիչ և դիտարժան է ներկա ցուցահանդեսի երկրորդ սրահի մեծ մասը զբաղեցնող մանրակերտը, որը երևան է հանում քաղաքի գլխավոր ճարտարապետական կոթողները:

Ցուցադրանքը հարուստ է նաև պեղումներից հայտնաբերված դեկորատիվ-կիրառական արվեստի նմուշներով՝ խեցեղեն, տարբեր աշտանակներ, գրակալներ և այլն:

Մեր օրերում նկատելիորեն ավելացել է հետաքրքրությունը Անիի հուշարձանների նկատմամբ: Գնալով ավելի է ստվարանում այնտեղ այցելող օտարերկրացի մասնագետների թիվը: Ջանքեր են գործադրվում միջնադարյան Հայաստանի այս մեծաշուք քաղաքի հուշարձանների պահպանության գործը միջազգային կազմակերպությունների հովանավորությանը հանձնելու նպատակով: Եվ ստեղծվում է նոր Անիականը՝ իր անվանակից քաղաքի նման շարունակվող և հավերժ:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

Լուրերի Հոսք

Լը Պենի գնահատմամբ Ժիրինովսկին չափավոր է

Ռուսաստանում կայացած ընտրություններում, ստանալով ձայների մոտ 24 տոկոսը, Արևմուտքում մտավախության պատճառ դարձած աջ ծայրահեղական Վլադիմիր Ժիրինովսկին, Ֆրանսիայի նույնպես աջ ծայրահեղական գործիչներից Ժան-Մարի Լը Պենի քաղաքական հայացքների մեջ չափավոր է և պարզապես վճռական: Այդ երկու քաղաքական գործիչները միմյանց հետ մտերմացել են 1991 թ. փարիզյան հանդիպումից հետո: Ռուս գործչի մասին Լը Պենն արտահայտվել է հետևյալ կերպ. «Ես չեմ կարծում, որ Ժիրինովսկին ծայրահեղ հայացքների տեր լինի: Պարզապես նա մտահոգված է, որ իր հայրենիքը կկործանվի արևմտյան ուժերի ճնշման տակ: Նրա հակահամայնավարությունն ու հայրենասիրությունն է, որ մեզ երկուսիս մերձեցնում է, նրան ռուսական Լը Պեն են անվանում: Ես սա համարում եմ Ժիրինովսկու համար ակնածանք, քանի որ մեծ հարգանք ունեմ իմ անձի հանդեպ»:

Ֆրանսիայի բանկի պաշարներն աճում են

Դեկտեմբերի սկզբներին Ֆրանսիայի բանկի տարադրամի պաշարներն ավելացան 1,84 միլիարդ ֆրանկի համարժեք գումարով և ազգային դրամով կազմեցին 11,02 միլիարդ ֆրանկ: Այդ մասին հաղորդեց ամերիկյան «Ինտերնեշընլ հերալդ թրիբյուն» թերթը: Ինչպես նշում են «Կրեդի Լիոնե» բանկի փորձագետները, այդ պարագան «դյուրացնում է» ֆրանսիական ֆրանկի վիճակը, որի դիրքերը բավական թուլացել էին եվրոպայի վալյուտային համակարգի օգոստոսյան ճգնաժամի ընթացքում: Փորձելով աջակցել սպեկուլյանտների գրոհներին ենթարկվող ազգային դրամին, Ֆրանսիայի բանկը ստիպված եղավ ծախսել տարադրամի պաշարների զգալի մասը, որն օգնեց ֆրանկը զերծ պահել ավելի մեծ անկումից, բայց բնավ չավելացրեց դրա վարկը: Այդ պաշարների համալրումը վերացրեց ֆրանսիական ֆրանկի վրա եղած ճնշումը և հանգեցրեց այն բանին, որ դեկտեմբերի վերջերին դրա փոխարժեքը գերմանական մարկի նկատմամբ կայունացավ 3,42:1 մակարդակով (հիշեցնենք, որ ճգնաժամի օրերին այն իջել էր մինչև 3,4370 նշագծի, և Ֆրանսիայի կառավարությունը նույնիսկ ստիպված էր եղել հրաժարվել երկու արժույթների խիստ համակցությունից): Դրա հետ մեկտեղ, Ֆրանսիայի բանկի տնտեսագետները կոչ են անում զգուշորեն վարվել հաղորդման սկզբում բերված թվերի հետ, քանի որ դրանք առնված են բանկի շաբաթական հաշվետվություններից և չեն արտացոլում տարադրամի պաշարների ճշգրիտ պատկերը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԲԻԶՆԵՍ ՏԱՍՍ

Պեկինը նշում է Մաո Ցզեդունի 100-ամյակը

Պեկինում, հսկայական հանրահավաքում չինացիները հավաքվել էին նշելու Մաո Ցզեդունի ծննդյան հարյուրերորդ տարեդարձը: Մինչ Չինաստանը առաջ է քաշում տնտեսությունը արևմտյան ոճի շուկայական հարաբերությունների վերափոխման հարցը, նախագահի կառավարությունը վերանայում է մեծ առաջնորդի պատմական դերը: Հանրահավաքի մասնակիցների ձեռքին Մաո Ցզեդունի դիմանկարն էր, որը մշակութային հեղափոխության առաջնորդի վերջին վավերա[illegible] է: ԱՄՆ-ի պետքարտուղար [illegible] Հարավային Կորեա եկող այցից հետո ժամանել է Պեկին: Նա պատրաստվում է այստեղ հանդիպումներ ունենալ երկրի ղեկավարության հետ: Չինաստանն ուզում է միջուկային զենք չունեցող հարեւան, սակայն ասում է, որ դրան կարելի է հասնել ոչ թե պատժամիջոցների, այլ բանակցությունների շնորհիվ: Հյուսիսային Կորեան թույլ չի տվել միջազգային միջուկային էներգիայի գործակալությանը ստուգել իր միջուկային հաստատությունները:

Սամվել Չանեյ

Մրցույթ

Լիզա Հաննան աշխարհի այս տարվա գեղեցկուհի

Արդեն 43-րդ անգամ անցկացվող աշխարհի գեղեցկուհիների այս տարվա մրցույթը տեղի ունեցավ նոյեմբերի վերջերին Հարավաֆրիկյան Հանրապետության Սան-Սիթի քաղաքում: Վերջինս, որ բարգավաճաբար ճանաչվում է «Արևի քաղաք», հայտնի է այդ տարածաշրջանում որպես զվարճանքների և վայելքների քաղաք՝ յուրատեսակ աֆրիկյան Լաս-Վեգաս: Դատակազմի միահամուռ որոշմամբ «Աշխարհի գեղեցկուհի-93» («Miss World-93») հռչակվեց 18-ամյա Լիզա Հաննան Ջամայկայից: Դրամական պարգևից զատ՝ 135 հազար ֆունտ-ստեռլինգ, նա ստացավ նաև խորհրդանշական թագ, արդուզարդ, ինքնաթիռային 2 տոմս շուրջերկրյա ճանապարհորդության համար, որոնցում գեղեցկուհին կայցելի բոլոր մայրցամաքները ու կարևոր մայրաքաղաքները: Մինչ այդ Հաննան աշխատել է որպես հաղորդավարուհի տեղական հեռուստատեսությունում: Երկրորդ և երրորդ տեղերը զբաղեցրածները համապատասխանաբար Հարավաֆրիկյան Հանրապետությունից և Ֆիլիպիններից են:

Միջոցառում

Տոնական համերգ

Սուրբ Ծննդյան տոների նախաշեմին Հայաստանի երգչախմբային ընկերության դահլիճում կայացավ տոնական համերգ: Վերջինիս կազմակերպիչներն էին Գյոթեի անվան ուսումնական-մշակութային կենտրոնը (տնօրեն՝ Մելանյա Ասլամազյան), գերմանական համալսարանը և գերմանական անսամբլը (ղեկավար՝ Ալեքսանդր [illegible]): Միջոցառմանը մասնակցեցին կենտրոնի մանկական երգչախումբը (գեղարվեստական ղեկավար և դիրիժոր՝ Արտաշես Բաբայան) և բանահյուսական անսամբլը (ղեկավար՝ Մելանյա Ասլամազյան):

Հայտագիրը հիմնականում բաղկացած էր գերմանական ժողովրդական երգերից: Հատկապես աչքի ընկավ Ազգային օպերայի և բալետի թատրոնի մեներգիչ Ռուբեն Բաբայանը (նվագակցող՝ դաշնակահար Լևոն Հարությունյան):

Համերգը մեծ բավականություն պատճառեց ներկաներին, որոնց մեջ էր նաև Հայաստանում Գերմանիայի դեսպան Նորբերտ Հեյլսեն: Նա բարձր գնահատեց կենտրոնի ծավալած աշխատանքը, շնորհակալություն հայտնեց միջոցառման կազմակերպիչներին ու մասնակիցներին և հույս հայտնեց, որ նոր տարին հայ ժողովրդին կբերի խաղաղ պայմաններում:

ՆԱՏԱԼՅԱ ՍԱՍԱՐՅԱՆ

Փարիզ

Աշխարհահռչակ նկարիչը հրաժարվում է Ֆրանսիայի ամենաբարձր պարգևից

Ֆրանսիական զանգվածային տեղեկատվության միջոցները աշխարհով մեկ հրապարակել են հանրահայտ նկարիչ Վիկտոր Վազարելիի բաց նամակը նախագահ Ֆրանսուա Միտերանին, որով նա հրաժարվում է իրեն պարգևած Պատվո լեգեոնի շքանշանի կոմանդորի կոչումից: Հրաժարման պատճառն է նկարչի վրդովմունքը պաշտոնյաների կամայականությունների դեմ, որոնք կողոպտում են 2 պետության պահպանության ներքո գտնվող նրա ստեղծագործությունների հավաքածուն: «Ես չեմ կարող կրել Ֆրանսիայի պատվավոր շքանշանը, երբ պետական պաշտոնյաները կողոպտում են իմ ստեղծագործությունները»:

Շատ անսպասելի էր թերթերում տեսնել մի անուն, որն արդեն վաղուց կարելի է գտնել միայն 20-րդ դարի արվեստի վերաբերյալ հանրագիտարաններում և տեղեկատու գրքերում: Բացելով դրանցից ուզածդ կարդում ենք. Վազարելի Վիկտոր՝ 50–60-ական թվականների օպարտի (կինետիզմի) շարժման հիմնադիրներից մեկը: Ծագումով հունգարացի: Ծնվել է 1908 թվականին Պեչ քաղաքում: 1930 թվականից ապրում է Փարիզում: Աբստրակտ արվեստի Denise Rene պատկերասրահի ստեղծագործողներից մեկն է: 1955 թվականին հրապարակում է «Դեղին մանիֆեստ» կինետիզմի ծրագիրը: Ելնելով 60-ական թվականների «տիեզերական դարաշրջանի» սկզբից, Վազարելին երազում էր մարդկության [illegible] գիտագեղարվեստական համաշխարհային լեզու ստեղծել, ինչպես ինքն էր ասում, «մոլորակային ֆոլկլոր»: Որոնողի [illegible] դարձնի ժամանակակից [illegible] պլաստիկայի [illegible]: Նա հիմնեց Վազարելիի թանգարանները Գորդ քաղաքում և իր հայրենի Պեչում, ինչպես նաև արխիտեկտոնիկ հետազոտությունների կենտրոնը Ֆրանսիայի հարավում՝ Էքս-ան-Պրովանսում: Հատկապես վերջինիս հետ է զգալի չափով կապված սկանդալը, որը Վազարելիին դրդեց հրաժարվել ազգային բարձրագույն պարգևից: Նկարիչը և նրա ընտանիքը նշված կենտրոնի նախկին տնօրենին մեղադրում են իրենց կողմից պետության սեփականությանը հանձնված ստեղծագործությունների հավաքածուի հափշտակման մեջ, ավելի ճիշտ, նրան մեղադրում են Վազարելիի հավաքածուից մոտ 80 գործերի անհետացման պատճառով: Ըստ երևույթին, դրանք պաշտոնյայի կողմից վաճառվել էին, քանի որ շվեյցարական դրամատներից մեկում պաշտոնյայի հաշիվները կենտրոնի տնօրեն եղած ժամանակում աճել էին արտասովոր կերպով:

Վազարելին բավականին ունևոր նկարիչ է, և նրան վրդովեցնում է ոչ այնքան այն, որ իր անվամբ ինչ-որ մեկը փող է վաստակում, այլ այն, որ բուն կենտրոնի գաղափարը, որտեղ այցելուն այժմ կարող է հանդիպել կեղծիքի, վարկաբեկված է: «Ես չեմ կարող կրել Ֆրանսիայի այդ պատվավոր շքանշանը, — հայտարարեց նկարիչը, — քանի դեռ պետական պաշտոնյաները թալանում են իմ ստեղծագործությունները»: Ի դեպ, 85-ամյա վարպետին շարունակում են թալանել նաև մանր-մանր. նրա օպարտիստային մեթոդները անխղճորեն օգտագործում են [illegible] նաև գովազդային զարդարանքի համար: Երբ իր ժամանակին ֆրանսիական հայտնի նկարիչ Մորիս Վլամինկը, որին հրավիրել էին դատարան, որպեսզի կեղծածների մեջ գտնի իր իսկական ստեղծագործությունները, պատասխանեց. «Դա իմ գործը չէ, ինքներդ պարզեք», ապա 60-ական թվականների նկարիչն ավելի բծախնդիր եղավ և աշխարհին հիշեցրեց, որ ինքը կենդանի է և ազնիվ:

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի Հոսք

Բենազիր Բհուտտոն Չինաստանում

Նախորդ օրը եռօրյա այցով Պեկին ժամանեց Պակիստանի վարչապետ Բենազիր Ալի Բհուտտոն, կառավարական մեծ պատվիրակությամբ, որին օդանավակայանում դիմավորեցին մեծագույն պատիվներով: Արդարեւ, Պակիստանը Չինաստանի արտաքին քաղաքականության անկյունաքարն է, նրա զենքի առեւտրի գլխավոր շուկան: Չինական կողմի հետ բանակցություններում սպասվում է, որ տիկին Բհուտտոն կարծարծի Քաշմիրի պարագան: Երկու կողմերը պահանջեցին իրենց ազատել զենքի վաճառքի վրա դրված արգելքներից:

Ելցինի մամուլի ծառայության հաղորդագրությունը

Ռուսաստանի նախագահ Բ. Ելցինի հրավերով ԱՄՆ-ի նախագահ Բ. Քլինթոնը պետական այցով Ռուսաստան կայցելի 1994 թ. հունվարի 12-15-ը: Բանակցությունների ընթացքում երկու երկրների նախագահները կշարունակեն երկկողմ գործակցության ընդլայնման ուղիների որոնումը, որն իրենք սկսել էին 1993 թ. ապրիլին Վանկուվերի հանդիպման ժամանակ: Նախագահները կամփոփեն ռուս-ամերիկյան հարաբերություններում «սառը պատերազմի» ժառանգությունից ազատվելու ուղղությամբ կատարված աշխատանքի արդյունքները: Նրանք կքննարկեն համագործակցության հարցերը Ռուսաստանի բարեփոխումների կուրսի լույսով: Բացի դրանից, բանակցությունների օրակարգում կլինեն անվտանգության խնդիրներ, ներառյալ համագործակցությունը սպառազինությունների վերահսկման եւ համընդհանուր ծավալով միջուկային զենքի տարածման կանխման բնագավառում, ինչպես նաեւ միջազգային կարեւոր հիմնահարցեր, այդ թվում շրջանային հակամարտություններում բազմակողմ խաղաղարար ուժերի դերի հարցը:

Բելառուսում եղել է ՆԱՏՕ-ի 45 տեսչություն

Բելառուսի վերահսկման ու տեսչությունների ազգային գործակալությունն ամփոփեց այս տարվա միջազգային գործունեության արդյունքները: Եվրոպայի սովորական զինված ուժերի պայմանագրին, Եվրոպայում վստահության ու անվտանգության ամրապնդման միջոցների 1992 թ. Վիեննայի փաստաթղթին, ինչպես նաեւ միջին եւ փոքր հեռահարության հրթիռների պայմանագրին համապատասխան Հյուսիսատլանտյան դաշինքի պետությունների 45 զինվորական տեսչություններ 1993 թ. ստուգել են բելառուսական բանակի զորամասերը եւ մյուս օբյեկտները: Միեւնույն ժամանակ Բելառուսի զինվորական տեսչական խմբերն անցկացրել են ՆԱՏՕ-ի 11 ռազմակայանների պատասխան ստուգում:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Օմսկում ներկայացվեց AH-74 ինքնաթիռ

Դեկտեմբերի 28-ին Օմսկի «Պոլյոտ» միավորումում պաշտոնապես ներկայացվեց AH-74 առաջին ինքնաթիռը: Նախօրեին այն առաջին անգամ օդ էր բարձրացել: Խարկովցի փորձարկու օդաչուները գոհ էին մնացել մեքենայից: Սիբիրի պաշտպանական արդյունաբերության այդ միավորումում դժվարությամբ իրագործվող փոխարկի ծրագրին ի վերջո առաջին լուրջ արդյունքը տվեց: Նախատեսվում է եկող տարի Օմսկում կազմակերպել բեռնամարդատար AH-74 ինքնաթիռի սերիական բազմանպատակ արտադրություն:

Սնարֆ

Ռուսական ռուբլին Տաջիկստանի դրամական միավոր

Տաջիկստանի ԳԽ նստաշրջանն ընդունեց օրենք հանրապետության դրամական համակարգի մասին: Այժմ Տաջիկստանում որպես պաշտոնական դրամական միավոր օգտագործվում է ռուսական ռուբլին: Հանրապետության տարածքում դրամական ուրիշ միավորներ մտցնելը եւ դրանց փոխարինիչներ թողարկելն արգելվում է, ասված է փաստաթղթում:

Սնարֆ

ԱՆՍՊԱՌ ԵՌԱՆԴ ԵՎ ՆՎԻՐՈՒՄ

Պատմության գիրկն է անցնում մրցաշրջան 93-ը: Անկախ սոցիալ-տնտեսական մեր ծանր կացությունից, այն բովանդակալից էր նաեւ Հայաստանի Հանրապետության մարզաշխարհի ներկայացուցիչների համար: Կրկին եղան ամենաբարձր մակարդակի փառահեղ հաղթանակներ: Բայց հանուն ճշմարտության պետք է խոստովանել, որ գնալով նվազում են նվաճումները եւ հաջողությունները ձեռք են բերվում անձնազոհությունների ու մոտ անցյալից եկող բարի ավանդույթների շնորհիվ: Հույս ունենանք, որ նոր մրցաշրջանն այդ իմաստով բեկումնային կլինի դեպի դրականը: «Ազգը» շնորհավորում է Հայաստանի բոլոր մարզիկ-մարզուհիների, մարզիչների, մարզասերների Նոր տարին, ցանկանում բարեկեցիկ կյանք: Տա աստված, որ 1994 թ. կրկին սկսենք արդել արժանապատիվ ու հպարտ եւ մտածենք միջազգային ասպարեզներում մարզական լիարժեք նվաճումների մասին:

Մենք երախտիքի մեր խոսքն ենք ուղղում բոլոր նրանց, ովքեր մարզական տեղեկատվության ներկայիս քաղցի պայմաններում օգնել են մեզ, մեր թերթի մարզական բաժինը դարձնել հետաքրքիր ու բովանդակալից: Առաջին հերթին խոսքը վերաբերում է արտասահմանյան մեր թղթակիցներ Ահարոն Բոյաջյանին եւ Գրիգոր Ամիրզայանին, ովքեր լինելով խիստ ծանրաբեռնված, անշահախնդիր ձեւով արել են հնարավոր ամեն ինչ, որպեսզի մեր մարզասեր ընթերցողները հաղորդակցվեն համաշխարհային մարզական կյանքին, առավելապես կապված հայազգի մարզիկ-մարզիչների ելույթների հետ: Հայրենիքին ծառայելը տարբեր ձեւերով է լինում: Մեր գործընկերների հոգնատանջ աշխատանքը, որի համար բազմաթիվ անքուն գիշերներ են պահանջվել մեզ համար անչափ թանկ է:

Շնորհավորելով նրանց Ամանորը եւ ցանկանալով մարզական առողջություն ու ստեղծագործական անսպառ եռանդ, ուզում ենք մոտիկից ծանոթացնել մեր ընթերցողներին:

Ահարոն Բոյաջյան (Փարիզ)

Ծնվել է Բեյրութում: Նրա հայրը Խաչատուր Բոյաջյանը, որը մահացել է 1982 թ. ֆուտբոլի 1-ին հայ միջազգային կարգի մրցավարն էր: Բոյաջյանների ընտանիքին Բեյրութում «Արմենոյեն» էին անվանում: Հայրը ժամանակին, խաղալով «Բաղրամյան» ֆուտբոլային ակումբում եւ հետո լինելով նրա ղեկավարներից մեկը, միշտ սերտ կապերի մեջ է եղել մայր հայրենիքի հետ եւ առիթը բաց չի թողել ամեն անգամ այցելել Հայաստան:

Խաչատուր եւ Ահարոն Բոյաջյանները 1973 թ. Մոսկվայում ականատես են եղել «Դինամո»(Կիեւ)-«Արարատ» գավաթային պատմական խաղին: Լուսանկարելով այդ անմոռանալի հանդիպման բազմաթիվ դրվագներ, հետո տարբեր թերթերում ու ամսագրերում հանդես են եկել ռեպորտաժներով: Երկուսն էլ միշտ ամենասերտ կապերի մեջ են եղել «Արարատի» հետ:

Ահարոն Բոյաջյանը 1980 թ. մարզազգեստ է նվեր բերել «Արարատին»: Երեւի մարզասերները հիշում են կրծքին «Արարատ» գրած դեղին գույնի մարզաշապիկները, կանաչ կիսավարտիքները, դեղին (կանաչ գծերով) գուլպաները: Հետաքրքիր է, որ 1-ին անգամ, հագնելով այդ մարզահագուստը, «Արարատը» Երեւանում իրար հետեւից միեւնույն 2-0 հաշվով հաղթել է Մոսկվայի եւ Կիեւի դինամոյականներին: Նույն մրցաշրջանում Ահարոն Բոյաջյանը «Արարատի» հետ մեկնել է Լվով եւ ներկա է գտնվել «Կարպատներ»-«Արարատ» խաղին (1-3): 1981 թ. Խաչատուր Բոյաջյանն է «Արարատի» հետ ուղեւորվել Լենինգրադ եւ ականատես եղել «Զենիթ»-«Արարատ» խաղին: Հայտնի է, որ այն ժամանակներում ՊԱԿ-ի հսկողությունը շատ ուժեղ էր եւ Հայաստան ժամանած որեւէ սփյուռքահայ զբոսաշրջիկի համար այլ հանրապետություն մեկնելը գրեթե անհույս բան է եղել:

Բայց սերը ֆուտբոլի եւ հատկապես պաշտելի թիմի նկատմամբ հաղթահարել է ամեն մի արգելք: «Արարատի» այն տարիների խաղացողների ամենաշատ նկարների հեղինակն անշուշտ Ահարոն Բոյաջյանն է:

Ահարոն Բոյաջյան

Գրիգոր Ամիրզայան

Բեյրութում ավարտելով բժշկական համալսարանը եւ 1981 թ. մեկնելով Ֆրանսիա՝ կատարելագործվելու, սաստկացած եւ անվերջանալի պատերազմի պատճառով այդպես էլ չվերադարձավ Լիբանան եւ հաստատվեց Փարիզում: Ծանրաբեռնված լինելով բժշկական իր աշխատանքով, Ահարոն Բոյաջյանն իր ազատ ժամանակը նվիրում է մարզական կյանքին եւ լրագրությանը, ձգտելով միշտ կյանքին մեջ լինել մայր հայրենիքի հետ եւ ամենատարբեր ձեւերի իր ծառայությունները առաջարկելով հայրենակիցներին:

Անցյալ տարի, երբ Արովյանի «Հասմիկը» մեկնել էր Ֆրանսիա «Միրանդի» հետ Ռոնկեսսի գավաթի խաղարկության հանդիպումն անցկացնելու եւ տանտերերի չդիմավորելու ու ՖԻՖԱ-ի կողմից անակնկալ ձեւով զրկվելու պատճառով մնացել էր կես ճանապարհին ու հայտնվել արտառոց վիճակում, նրա փրկարարը եղավ Ահարոն Բոյաջյանը: Վերջինս եռանդուն եւ համառ ջանքերի շնորհիվ Հայաստանի կանանց բասկետբոլի հավաքականն այս տարի մասնակցեց Թուլուզի միջազգային մրցաշարին, իսկ «Արարատն» էլ մրցուղերը կատարեց Ֆրանսիա:

Ամենեւին պատահական չէ, որ նա միաժամանակ Հայաստանի ֆուտբոլի եւ բասկետբոլի ֆեդերացիաների նախագահությունների պատվավոր անդամ է: Հայրենիքին ծառայելու ծրագրեր շատ ունի Ահարոն Բոյաջյանը: Ուժ ու եռանդ նրան:

Գրիգոր Ամիրզայան (Վալանս, Ֆրանսիա)

Ծնվել է 1956 թ. հունիսի 16-ին Հալեպում (Սիրիա): 1966 թ. ընտանիքի հետ հաստատվել է Ֆրանսիայում: Ամուսնացած է, ունի 3 երեխա:

Հետաքրքրվելով հայկական խնդիրներով, պատանեկան տարիներից տարբեր հայկական միություններում ազգանվեր գործունեություն է ծավալել: 1982 թ. մի խումբ ընկերների հետ Վալանս քաղաքում հիմնադրել է միակ հայկական ռադիոն՝ «Ռադիո-Ա»-ն, որն առ այսօր գործում է օրական 14 ժամ:

Հիմնադրել է մի շարք միություններ՝ համախմբելու անտարբեր ֆրանսիահայերի, գրգռելու եւ մշակելու նրանց հայասիրությունը: 1979 թ. «Հայաստան» ամսագրում հրատարակվեցին Գրիգոր Ամիրզայանի 1-ին հոդվածները ու ծաղրանկարները: 7 տարի նա աշխատակցել է «Ֆրանս-Արմենի» ֆրանսահայ ամենատարածված ամսագրում (21000 տպաքանակ): Բազմաթիվ հոդվածներով ու ծաղրանկարներով տպագրվել է եւ տպագրվում է մի շարք հայկական թերթերում, ամսագրերում, ինչպես «Աշխարհ» շաբաթաթերթում (Փարիզ), «Հորիզոն» եւ «Ապագա» (Կանադա), «Նավասարդ» ամսագրում (Լոս Անջելես եւ Երեւան), «Ազատ» (Գրենոբլ, Ֆրանսիա), «Արկ-ան-սիել Արմենիեն» (Մարսել), «Պըլը Պուղի» ամսագրում (Ստեփանակերտ): Գրիգոր Ամիրզայանն այսօր ճանաչված ծաղրանկարիչ եւ լրագրող է Մերձավոր Արեւելքում եւ Եվրոպայի հայկական համայնքներում:

Նրա թղթակցությունները եւ ծաղրանկարները տպագրվել են նաեւ «Մոնդում», «Էքսպրեսում», «Լը Պուենում», «Լը Էվենըման դյու ժոդիում», «Լը կոտիդիեն դը Փարիզում», «Ֆրանս ֆուտբոլում» եւ այլուր: Նրա ստեղծագործության ոլորտը բազմաժանր է, իսկ գլխավորը Հայաստանը եւ Արցախը ֆրանսիական հանրությանը ճանաչել տալն է: Գրիգոր Ամիրզայանը Եվրոպայի հայկական մամուլում միակ ծաղրանկարիչն է: Նրա գործերը հետաքրքրել են շուրջ 40 հայկական թերթերի: Լինելով չափից ավելի աշխատասեր, մարզական լեզվով ասած ստեղծագործական առումով իսկական ռեկորդակիր է: Եւ զարմանալ կարելի է, թե ինչպես է հասցնում ակտիվորեն զբաղվել նաեւ մարզական լրագրությամբ ու ամեն շաբաթ տասնյակ հոդվածներ գրել: Երբ «Արարատը» գտնվում էր Վալանսում, եղավ նաեւ Գրիգոր Ամիրզայանի հյուրը:

Նա իսկական հայտնություն է մեզ համար: Գրիգոր Ամիրզայանի նպատակն է լինել Արցախում, իսկ ապագայում վերջնականապես հաստատվել Հայաստանում: ■

Աշխարհի գավաթ-94

Ներկայացնում ենք մասնակիցներին

ՇՎԵՅՑԱՐԻԱ

Տարածությունը՝ 41 288 քառ. կմ
Բնակչությունը՝ 6 456 000
Մայրաքաղաքը՝ Բեռն
Ֆեդերացիան հիմնադրվել է 1904 թ.
Միջազգային ֆեդերացիայի անդամ է 1904 թ.
Ֆուտբոլով զբաղվում է 182 500 մարդ:
Ակումբների թիվը՝ 1 474
Աշխարհի առաջնություններին մասնակցել է 6 անգամ (18 խաղ, 5 ոչ-ոքի, 11 պարտություն, գնդակները՝ 28-44):
Լավագույն ելույթը՝ 1/4-րդ եզրափակիչ, 1934թ. (2-3 հաշվով զիջել է Չեխոսլովակիայի հավաքականին) 1938թ. (0-2, Հունգարիա), 1954թ. (5-7, Ավստրիա):
Աշխարհի 15-րդ առաջնության ընտրական փուլում ընդգրկված էր եվրոպական 1-ին խմբում, որտեղ մրցակիցներն էին Շոտլանդիայի, Էստոնիայի, Իտալիայի, Մալթայի եւ Պորտուգալիայի հավաքականները:

Արձանագրել է հետեւյալ արդյունքները:

Շվեյցարիա-Շոտլանդիա	3-1, 1-1
Շվեյցարիա-Մալթա	3-0, 2-0
Շվեյցարիա-Պորտուգալիա	1-1, 0-1
Շվեյցարիա-Իտալիա	1-0, 2-2
Շվեյցարիա-Էստոնիա	4-0, 6-0

Եվրոպական 1-ին ընտրական խմբի ամփոփիչ աղյուսակը

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Իտալիա	16	10	7	2	1	22-7
2. Շվեյցարիա	15	10	6	3	1	23-6
3. Պորտուգալիա	14	10	6	2	2	18-5
4. Շոտլանդիա	11	10	4	3	3	14-13
5. Մալթա	3	10	1	1	8	3-23
6. Էստոնիա	1	10	0	1	9	1-27

Հավաքականի ավագ մարզիչ՝ Ռոյ Հոջսոն (Անգլիա)
Հավաքականի կազմը.
դարպասապահներ՝ Պասկոլո, Լեման
պաշտպաններ՝ Հերր, Հոտտիգեր, Կանտեն, Ռոտենբյուհլեր, Ռուեդա, Էգլի, Գեգեր
կիսապաշտպաններ՝ Բիկել, Բրեգի, Օհրել, Պիֆֆարետտի, Սֆորցա, Ա. Սուտտեր, Բ. Սուտտեր, Սիլվեստր
հարձակվողներ՝ Բոնվին, Շապուիզա, Կնուպ, Թուրքիլմազ, Գրասսի

Մարսելին ուժեղագույնն աշխարհում: Ամերիկյան պարբերականներից մեկը, որն ամեն տարի հրատարակում է աշխարհի ուժեղագույն մարզիկների ցանկը, նոր կատարած հարցման համաձայն աշխարհի 1993 թ. լավագույն մարզիկ է ճանաչել ալժիրցի Նուրեդին Մարսելիին, որը Շտուտգարտում տեղի ունեցած թեթեւ ատլետիկայի աշխարհի առաջնությունում, չեմպիոնի կոչումը նվաճել է 1500 մ. վազքատարածությունում: Երկրորդ տեղում է 400մ վազքատարածության աշխարհի չեմպիոն, ամերիկացի Կոլին Ջեքսոնը:

Քրիստին Անգլիայի լավագույն մարզիկ: 100 մ. վազքատարածության աշխարհի չեմպիոն Լինֆորդ Քրիստին BBC հեռուստաընկերության հարցմամբ ճանաչվել է 1993 թ. Անգլիայի լավագույն մարզիկ: Քրիստին պատրաստվում է մասնակցել 1996 թ. Ատլանտայում կայանալիք ոլիմպիական խաղերին: «Ատլանտայում արդեն 36 տարեկան կլինեմ, բայց դա ինձ համար արգելք լինել չի կարող, քանի որ տարեցտարի ես ինձ ավելի հզոր եմ զգում եւ մտածում եմ, որ իմ սպորտային գործունեության գագաթնակետին դեռ չեմ հասել», հայտարարեց Քրիստին: Այժմ Քրիստին պատրաստվում է 1994 թ. մեկնարկներին եւ մարզումներն անցկացնում է Ավստրալիայում:

Լոբանովսկու պայմանագիրը: Ինչպես հայտնի է, նախկին Խորհրդային Միության հավաքականի նախկին ավագ մարզիչ Վալերի Լոբանովսկին, որը պայմանագրով աշխատում էր Արաբական Միացյալ էմիրություններում եւ ղեկավարում էր այդ երկրի հավաքականը, կոնֆլիկտ ունեցավ տեղի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ղեկավարների հետ, որի պատճառով անցյալ գարնանը հեռացվեց իր պաշտոնից: Հիմա փորձառու մասնագետին հրավիրել են Քուվեյթ, որտեղ նոր պայմանագրի համաձայն, 3 տարի պետք է ղեկավարի այդ երկրի ազգային հավաքականը:

Լոբանովսկին, ամսական պետք է ստանա 24000 դոլլար, ինքնաթիռով յուրաքանչյուր ուղեւորություն կլինի ձրի, կհատկացվի բնակարան եւ ավտոմեքենա:

Բռնցքամարտիկների ծերանոց: 20-րդ դարի ամենաճանաչված բռնցքամարտիկ Ռոքի Մարչիանոն, որը մահացել է 1969 թ., երազում էր բռնցքամարտիկների համար ստեղծել ծերանոց: Ամերիկայի մի խումբ քաղաքացիներ ուզում են կյանքի կոչել Մարչիանոյի մտահղացումը եւ Նյու Յորքի կամ Նյու Ջերսիի նահանգներից մեկում կառուցել նման մի ծերանոց:

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Հարգելի Տիկնայք եւ Պարոնայք

«Քսիմեքսթուր-Երեւան» ֆիրման առաջարկում է նոր ուղերթներ հարմարաւէտ «Ֆյոդոր Շալյապին» ջերմանաւով:

Հունական Ակրոպոլիս եւ եգիպտական բուրգեր, փարիզյան Մոնմարտր եւ իսպանական կորիդա, հին Երուսաղեմ եւ ամստերդամյան կարմիր լապտերներ՝ այս բոլորը մեր շրջագայություններում:

1994 թ. շրջագայությունների ծրագիր

Շրջագայություն

№ 1	10.01-16.01	Օդեսա-Պիրեյ (Աթենք)-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 2	18.01-30.01	Օդեսա-Պիրեյ-Նեապոլ-Մալթա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 3	01.02-05.02	Օդեսա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 4	06.02-17.02	Օդեսա-Հայֆա-Աշդոդ (Երուսաղեմ)-Անթալիա-Ռոդոս-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 5	18.02-16.03	Օդեսա-Պիրեյ-Ջենովա-Հռոմ-Նեապոլ-Մալթա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 6	07.03-23.03	Օդեսա-Նեապոլ-Բարսելոն-Վալենսիա-Ալիկանտե-Մալթա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 7	24.03-08.04	Օդեսա-Պիրեյ-Ջենովա-Մարսել-Բարսելոն-Վիլ-Ֆրանժ (Նիցցա, Կանն, Մոնտե Կառլո)-Մալթա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 8	09.04-22.04	Օդեսա-Պիրեյ-Պորտ-Սաիդ (Կահիրե)-Հայֆա-Լիմասոլ-Ռոդոս) Ստամբուլ-Օդեսա
№ 9	23.04-10.05	Օդեսա-Պիրեյ-Նեապոլ-Բարսելոն-Պալմա-դե Մալյորկա-Մալթա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 10	11.05-04.06	Օդեսա-Պիրեյ-Նեապոլ-Կադիս-Սանտա Կրուս-Ֆունշալ (Իսպ.)-Կասաբլանկա-Ջիբրալթար-Բարսելոն-Մալթա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 11	06.06 -29.06	Օդեսա-Պիրեյ-Հռոմ-Բարսելոն-Ջիբրալթար-Լիսաբոն-Հավր-Փարիզ-Թիլբերի (Լոնդոն)-Ամստերդամ-Համբուրգ-Սանկտ Պետերբուրգ
№ 12	30.06-16.07	Սանկտ Պետերբուրգ-Կոպենհագեն-Օսլո-Ամստերդամ-Համբուրգ-Ստոկհոլմ-Հելսինկի-Սանկտ Պետերբուրգ
№ 13.	17.07-09.08	Սանկտ Պետերբուրգ-Համբուրգ-Ամստերդամ-Թիլբերի-Հավր-Լիսաբոն-Ջիբրալթար-Բարսելոն-Հռոմ-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 14	10.08 -25.08	Օդեսա-Պիրեյ-Բարի-Վենետիկ-Տրիեստ-Պուլա-Կորֆու-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 15	26.08-11.09	Օդեսա-Պիրեյ-Չիվիտավեկիա (Հռոմ)-Ջենովա-Մարսել - Մալթա-Ստամբուլ-Օդեսա
№ 16	12.09-25.09	Օդեսա-Պիրեյ-Ալեքսանդրիա-Պորտ-Սաիդ-Լիմասոլ-Անթալիա-Ռոդոս-Ստամբուլ-Օդեսա

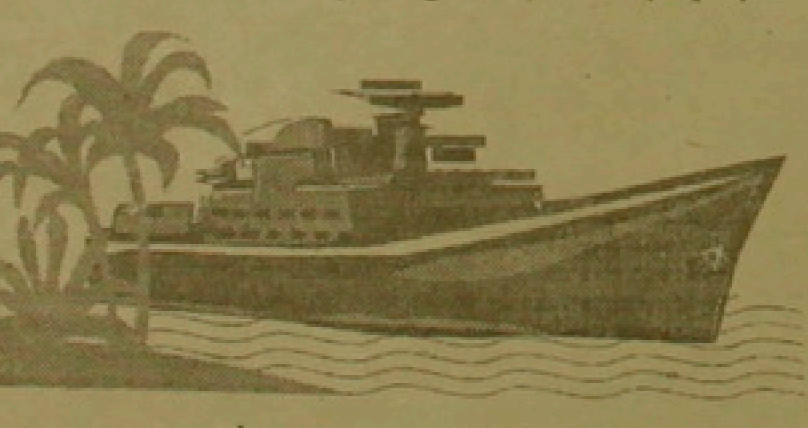

- «Քսիմեքսթուր-Երեւան» ֆիրման կօգնի Ձեզ ձեւակերպել արտասահմանյան անձնագրեր եւ մուտքի վիզաներ.
- «Քսիմեքսթուր-Երեւան» ֆիրման տրամադրում է զեղչ մինչեւ 12 տարեկան երեխաներին-50 %, նորապսակներին, մշտական հաճախորդներին եւ անվանակոչիկներին-10 %
- «Քսիմեքսթուր-Երեւան» ֆիրման ցանկության դեպքում ամրագրում է ավիատոմսեր մինչեւ Օդեսա եւ տեղեր հյուրանոցում:
- «Քսիմեքսթուր-Երեւան» ֆիրման հույս ունի, որ Դուք, հարգելի բարեկամներ, մեր շրջագայությունների ընթացքում Ձեզ կզգաք ինչպես Ձեր տանը:

Հիշեք, որ զբոսանավը կյանք է:
Մեծ ջերմանավը՝ գեղեցիկ կյանք:
Դուք համաձայն ե՞ք: Եթե այո, ապա մինչ հանդիպում մեր շրջագայություններում:
Զանգահարեք եւ եկեք:

375025 ք. Երեւան, Կորյունի (Կիրովի) փող. 5. հեռ. 523-144

Ա Ռ Ա Գ Ա Ս Տ Բ

ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Շնորհավորում է բոլորի Սուրբ Ծնունդը եւ մաղթում է ամենայն բարիք նոր տարում

Հրավիրում ենք 30% զեղչով տոնական վաճառքի, որը կշարունակվի մինչեւ հունվարի 13-ը:

Առագաստ Բ-ն առաջարկում է հետեւյալ ծրագրային արտադրանքը՝

TRUE TYPE տառատեսակներ դասական հայկական եւ ռուսական տառատեսակներ MS WINDOWS 3.1 ծրագրային միջավայրի համար
DICTA մեքենական (ռեգիդենտ) անգլերեն-հայերեն համակարգչային բառարան
SALARY աշխատավարձի հաշվարկման համակարգ ցանկացած տեսակի ձեռնարկությունների համար
VIRTUAL MUSEUMS ձեր արտադրանքի գովազդման եւ ցուցահանդես կազմակերպելու հարուստ եւ արդյունավետ ծրագրային միջոց
EXCHANGE տարադրամի փոխանակման կետի աշխատանքը եւ հաշվառումը ավտոմատացնող ծրագիր.

Պատրաստ ենք քննարկել ծրագրային արտադրանքի ստեղծմանը եւ համակարգիչների ու կազմտեխնիկայի մատակարարմանը առնչվող ցանկացած առաջարկ:

ԱՌԱԳԱՍՏ Բ Հասցեն՝ Կոմիտասի պողոտա 24: Հեռախոսներ՝ 22.27.76, 28.07.14, 28.82.51

«Ս. ՏԱԹԵՎԻԿ» ինվեստիցիոն ընկերություն "S. TATEVIK" Investment company

Երեւան, «Էրեբունի-1» հյուրանոց 316, 319 հեռ. (8852) 582078
Hotel "Erebuni-1", rooms 316,319, Yerevan, Armenia, tel. (8852) 582076

Մենք շնորհավորում ենք մեր ներկա եւ ապագա ավանդատուների ԱՄԱՆՈՐԸ եւ առաջարկում Ձեզ ամանորյա հիանալի անակնկալ:

Ամանորի նախաշեմին Դուք կարող եք դառնալ **ՄԻԼԻՈՆԱՏԵՐ**.

- Ավանդատուներից ամենահաջողակին ամենամյա ամանորյա **ԳԵՐՊԱՐԳԵՎ՝ ՄԻԼԻՈՆ ռուբլի: 1000000**
- «Հայաստանի Նշանի Ներքո» 1994թ. օրացույցի գնորդներից ամենահաջողակին՝ նույնպես **ԳԵՐՊԱՐԳԵՎ՝ ՄԻԼԻՈՆ ռուբլի:**

Խաղարկությունները եւ օրացույցի զապտնիքները դեկտեմբերի 30-ին:

AIR-TOUR

«Հայկական ավիաուղիներ» ավիաընկերության «Ավիատրանս» տեսական դուստր ձեռնարկության «Էյեր-տուր» ֆիրման 1994 թ. հունվարից սկսում է ուղիղ ավիաչվերթներ ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ, ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ, ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱ, ԼԵՀԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԷՄԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ:

Երաշխավորում ենք բարձրորակ սպասարկում եւ անհնգածր գներ:

Պուշկինի փ. 43, հեռ. 53.05.11. 53.05.33

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վարչով է տրվում երեք սենյականոց բարեկարգ բնակարան քաղաքի կենտրոնում, Նալբանդյան փողոցում: Վարձը տարադրամով: Տեղեկությունների համար զանգահարել 52.24.17:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՖԻՆԱՆՍԻՍՏ» բանկային տնտեսագիտական ինստիտուտը նախապատրաստական բաժանմունքում հայտարարում է ընդունելություն:

Դիմումները ընդունվում են մինչեւ 1994 թ. հունվարի 20-ը ամեն օր (բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից) ժամը 10:00–14:00:

Մանրամասն տեղեկությունների համար զանգահարել 53.27.72 հեռախոսահամարով: Հասցեն՝ Պուշկին 25, 1-ին մուտք, 307 սենյակ:

THE UNITED STATES AGENCY FOR INTERNATIONAL DEVELOPMENT REQUIRES THREE BEDROOM DETACHED HOUSES FOR OFFICIALS WHO WILL BE JOINING THE AGENCY IN YEREVAN. PREFERENCE IS FOR HOUSING IN THE BAGRAMIAN AVENUE AND AIGEDZOR DISTRICT. PLEASE WRITE OF VISIT 10 AIGEDZOR STREET OR CALL 26.34.97 DURING BUSINESS HOURS.

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների Միջազգային զարգացման գործակալությունը ցանկանում է վարձել 4-5 սենյականոց առանձնատներ Երեւան ժամանող պաշտոնյաների իր համար: Նախապատվությունը կտրվի Բաղրամյան պողոտային եւ Այգեձոր թաղամասին: Խնդրվում է գրել կամ այցելել գրասենյակ Այգեձորի 10 հասցեով կամ զանգահարել 26.34.97 հեռախոսահամարով աշխատանքային օրերին ժ. 9: 00-17:00-ը:

ARMINCO LTD

«ԱԶԳ» օրաթերթը հաղորդվում է ԱՄՆ «ԱՐՄԻՆԿՕ» ՍՊԸ-ի համակարգչային կապով:
Հեռախոս 7-8852-281425
Ֆաքս 7-8852-285082
E-MAIL INTERNET: ROOT. YEREVAN@REX. IASNET. COM

Երեւան 23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Տպաքանակ 25 000. Պատվեր 1564 Ստորագրված է տպագրության 28. 12. 1993

digitised by A.R.A.R.@